

Stenografični zapisnik

desete seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 28. januarja 1896.

Nazoči: Predsednik: deželni glavar Oton Detela.
— Vladna zastopnika: c. kr. deželni predsednik baron Viktor Hein in c. kr. okrajni komisar baron Viljem Rechbach. — Vsi članovi razun: ekscelenca knezoškof dr. Jakob Missia, Feliks pl. Lenkh in dr. Adolf Schaffer. — Zapisnikar: deželni tajnik Jožef Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje deželno-zborskega zapisnika IX. seje dné 24. januarja 1896.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 34. Poročilo deželnega odbora gledé uvrstitve v cestnem okraji Ribniškem v vasi Breg se nahajajočega, čez potok Bistrico držečega mostu med stavbne objekte okrajnih cest.
4. Priloga 35. Poročilo deželnega odbora gledé cestne zgradbe iz Rovt v Ziri.
5. Priloga 36. Poročilo deželnega odbora gledé izločitve davčnih občin Cajnarje, Jeršiče, Krajncé, Kremenica, Osredék, Otave, Ravne pri St. Vidu, Žilce in Štruklova vas iz občine Bloke in ustanovitve samostojne selske občine Žilce ter glede priklopitev te nove občine k sodnemu okraju Cerknica.
6. Priloga 37. Poročilo deželnega odbora gledé izločitve davčnih občin Unec in Rakek iz selske občine Planina, ustanovitve istih kot samostojna selska občina Rakek in priklopitev k sodnemu okraju Cerkniškemu.
7. Priloga 38. Poročilo deželnega odbora gledé izločitve davčnih občin Leskovec in Senušé iz selske občine Krške, potem gledé izločitve davčnih občin Dernovo in Veliki Podlog iz selske občine Cerklje ter združitve teh štirih davčnih občin s selsko občino Leskovec.
8. Priloga 39. Poročilo deželnega odbora gledé izločitve davčnih občin Mačkova vas in Sele iz občine Kočevje.
9. Priloga 40. Poročilo deželnega odbora gledé uvrstitve nekega občinskega pota v Kočevskem cestnem okraji med okrajne ceste.
10. Utemeljevanje samostalnega predloga gospoda poslanca Ivana Hribarja in tovarišev gledé davčnih in pristojbinskih olajšav za nove obrtnostne podjetbe v mestu Ljubljani in bližnji okolici (k prilogi 30.).

Stenographischer Bericht

der zehnten Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 28. Jänner 1896.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Detela.
— Regierungsvertreter: K. k. Landespräsident Victor Freiherr v. Hein und k. k. Bezirkscommissär Wilhelm Freiherr v. Rechbach. — Sämmtliche Mitglieder, mit Ausnahme von: Se. Excellenz Fürstbischof Dr. Jakob Missia, Felix v. Lenkh und Dr. Adolf Schaffer.
— Schriftführer: Landschaftssecretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokollés der IX. Landtagsitzung vom 24. Jänner 1896.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidentiums.
3. Beilage 34. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einreichung der im Straßenbezirke Keifnitz gelegenen, in der Ortschaft Willingrain vorkommenden Brücke über den Feistritz-Bach in die Kategorie der Bezirksstraßen-Bauobjecte.
4. Beilage 35. Bericht des Landesauschusses in Angelegenheit des Straßenbaues von Gereuth nach Sairach.
5. Beilage 36. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Ausscheidung der Steuergemeinden Cajnarje, Jeršice, Kranjcé, Kremenica, Osredék, Otave, Ravne bei St. Veit, Schilze und Strukeldorf aus der Ortsgemeinde Oblak und Bildung der selbständigen Ortsgemeinde Schilze, sowie die Einverleibung dieser neuen Gemeinde zum Gerichtsbezirke Zirknitz.
6. Beilage 37. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Ausscheidung der Steuergemeinden Mannitz und Rakek aus der Ortsgemeinde Planina, Constatuirung derselben als selbständige Ortsgemeinde Rakek und Zuweisung dieser zum Gerichtsbezirke Zirknitz.
7. Beilage 38. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Ausscheidung der Steuergemeinden Hafelbach und Senušche aus der Ortsgemeinde Gurfeld, und die Ausscheidung der Steuergemeinden Dernovo und Großpodlog aus der Ortsgemeinde Zirkle und Vereinigung dieser vier Steuergemeinden zur Ortsgemeinde Hafelbach.
8. Beilage 39. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Ausscheidung der Steuergemeinden Ražendorf und Sele aus der Ortsgemeinde Gottschee.
9. Beilage 40. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einreichung eines Gemeindegeweges im Straßenbezirke Gottschee in die Kategorie der Bezirksstraßen.
10. Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Ivan Hribar und Genossen, betreffend die Steuer- und Gebühren-Erleichterungen für neu zu errichtende Industrieunternehmungen in der Stadt Laibach und in deren nächster Umgebung (zur Beilage 30.).

11. Ustna poročila finančnega odseka o prošnjah, in sicer:

- a) kmetijske podružnice v Krškem gledé podpore in brezobrestnega posojila vinogradnikom;
 - b) občinskega odbora na Dobrovi pri Ljubljani gledé podpore v občinske namene in za napravo gasilnega orodja;
 - c) županstva v Šmihelu zaradi zgradbe bolnišnice za ženske ob deželnih stroških;
 - d) kmetijske podružnice v Šent Juriji pri Kranji gledé podpore za nakup drevesnice;
 - e) Škerjanc Marije v Ljubljani za povikšanje letnega doneska za najdenko Marijo Stalzer;
 - f) katoliškega pol. društva v Vipavi za pospeševanje uravnave Vipavščice, oziroma za podaljšanje dovoljenega kredita 15.000 gld.
12. Ustno poročilo upravnega odseka o samostalnem predlogu gospoda poslanca Pfeiferja gledé zakona o zemljiškooknjižnem vpisu na podstavi zasebnih listin v malostnih zemljiškooknjižnih stvarih (k prilogi 27.).
13. Ustno poročilo upravnega odseka o vladni predlogi z načrtom zakona, s katerim se dopolnuje § 13. zakona z dné 26. oktobra 1887. l., dež. zak. št. 2 iz l. 1888, o razdelbi skupnih zemljišč in o uredbi dotičnih skupnih pravic do uživanja in oskrbovanja (k prilogi 32.).
14. Ustno poročilo upravnega odseka o vlogi glavnega odbora c. kr. kmetijske družbe kranjske gledé pospeševanja ustanovitve kmetijskega kemičnega poskušališča.
15. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji prebivalcev vasi Čatež pri Trebnjem, da bi deželni tehnik izdelal načrt za napravo vodovoda.

Začetek seje ob 10. uri 20 minut dopoludne.

11. Mündliche Berichte des Finanzausschusses über Petitionen, und zwar:

- a) der landwirtschaftlichen Filiale in Gurtsfeld, betreffend die Bewilligung von Unterstützungen und unverzinslichen Vor-schüssen an Weingartenbesitzer;
 - b) des Gemeindeausschusses in Dobrova bei Laibach um Subvention für Gemeindezwecke und behufs Anschaffung von Feuerlöschrequisiten;
 - c) des Gemeindeamtes in St. Michael inbetreff Errichtung eines Weiberspitals auf Landeskosten;
 - d) der landwirtschaftlichen Filiale in St. Georgen bei Krainburg um Subvention für den Ankauf einer Baumchule;
 - e) der Maria Škerjanc in Laibach um Erhöhung des Jahresbeitrages für den Findling Maria Stalzer;
 - f) des katholischen politischen Vereines in Wippach um Förderung der Regulirung des Wippachflusses, respective um Verlängerung des bewilligten Creditess per 15.000 fl.
12. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den selbstständigen Antrag des Herrn Abgeordneten Pfeifer, betreffend die grundbücherliche Einverleibung auf Grund von Privaturkunden in geringfügigen Grundbuchsachen (zur Beilage 27.).
13. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Regierungsvorlage eines Gesetzentwurfes, womit der § 13 des Gesetzes vom 26. October 1887, L. G. B. Nr. 2 ex 1888, betreffend die Theilung gemeinschaftlicher Grundstücke und die Regulirung der hierauf bezüglichen gemeinschaftlichen Benützung- und Verwaltungsrechte, ergänzt wird (zur Beilage 32.).
14. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Eingabe des Centralausschusses der k. k. krainischen Landwirtschaftsgesellschaft, betreffend die Förderung der Errichtung einer landwirtschaftlichen chemischen Versuchstation.
15. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Insassen von Tichatež bei Treffen um Abordnung eines landschaftlichen Technikers zur Anfertigung von Plänen für eine Wasserleitung.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 20 Minuten vormittags.

Deželni glavar:

Potrjujem sklepčnost visoke zbornice ter otvarjam sejo. Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje deželno-zborskega zapisnika IX. seje dné 24. januarja 1896.**1. Lesung des Protokollses der IX. Landtags-sitzung vom 24. Jänner 1896.****Tajnik Pfeifer**

(bere zapisnik IX. seje v slovenskem jeziku — liest das Protokoll der IX. Sitzung in slovenischer Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.**2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.****Deželni glavar:**

Naznanjam, da sta se gospoda poslanca dr. Schaffer in pl. Lenkh opravičila, da ne prideta k današnji seji, ker sta boleha.

Izročene so bile sledeče peticije:

Kmet Ana, učiteljska udova, prosi zvišanja odgojnih doneskov, oziroma zvišanja penzije.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Murnik izroča sledeči peticiji:

Glavni odbor kmetijske družbe gledé podpore živinozdravniku v Radovljici za službena pota v Bohinj.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Glavni odbor kmetijske družbe prosi za akcijo v svrhu ložje dobave soli za živino.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Ažman izroča sledeči peticiji:

Podobčini Studor in Stare Fužine prosita za zboljšanje planin Udičen vrh, Grintojca in Tost.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Občina Srednja vas v Bohinji prosi za zboljšanje planin Konjsica in Praprotnica.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Schweiger izroča prošnjo občine Lokvica, da deželni hidrotehnik izdelava načrte za napravo vodovoda.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Majaron izroča prošnjo županstev v Idriji, Doleh in Rovtah, da se občinska cesta Idrija-Dole-Rovte uvrsti med okrajne ceste.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Kersnik izroča prošnjo županstva v Motniku za podporo k napravi vodovoda.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Jaz izročam prošnjo Šelko Josipa, deželnega uradnega sluge, za podelitev starega stavbinskega materijala.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Pakiž izroča prošnjo Janeza Adamiča, mlinarja v Ponikvah za podporo za trebljenje požiralnikov v Ponikvah.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Tavčar izroča prošnjo c. kr. notarske zbornice za Kranjsko v Ljubljani za odklonitev predloga gledé omejitve prisilne legalizacije.

Ker je ta peticija v zvezi s točko, ki je že danes na dnevnem redu, prosim dovoljenja, da smem izročiti to peticijo takoj poročevalcu o točki 12., gospodu poslancu vit. Langerju.

(Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Ker ni ugovora, izročam prošnjo gospodu poslancu vit. Langerju.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Na vrsto pride:

3. Priloga 34. Poročilo deželnega odbora glede uvrstitve v cestnem okraji ribniškem v vasi Breg se nahajajočega čez potok Bistrico držečega mostu med stavbne objekte okrajnih cest.**3. Beilage 34. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einreihung der im Straßenbezirke Reifnitz gelegenen, in der Ortschaft Willingrain vorkommenden Brücke über den Feistritz-Bach in die Kategorie der Bezirksstraßen-Bauobjecte.**

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

4. Priloga 35. Poročilo deželnega odbora glede cestne zgradbe iz Rovt v Žiri.**4. Beilage 35. Bericht des Landesauschusses in Angelegenheit des Straßenbaues von Gerenth nach Sairath.**

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

5. Priloga 36. Poročilo deželnega odbora glede izločitve davčnih občin Cajnarje, Jeršice, Krajnče, Kremenica, Osredok, Otave, Ravne pri St. Vidu, Žilce in Struklova vas iz občine Bloke in ustanovitve samostojne selske občine Žilce ter glede priklopitev te nove občine k sodnemu okraju Cerknica.

5. Beilage 36. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Auscheidung der Steuergemeinden Cajnarje, Jeršice, Krajnče, Kremenica, Osredok, Otave, Ravne bei St. Veit, Schilze und Strukeldorf aus der Ortsgemeinde Oblak und Bildung der selbständigen Ortsgemeinde Schilze, sowie die Einverleibung dieser neuen Gemeinde zum Gerichtsbezirke Zirknitz.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

6. Priloga 37. Poročilo deželnega odbora glede izločitve davčnih občin Unec in Rakek iz selske občine Planina, ustanovitve istih kot samostojna selska občina Rakek in priklopitev k sodnemu okraju Cerkniskemu.

6. Beilage 37. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Auscheidung der Steuergemeinden Mannitz und Rakek aus der Ortsgemeinde Planina, Constituirung derselben als selbständige Ortsgemeinde Rakek und Zuweisung dieser zum Gerichtsbezirke Zirknitz.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

7. Priloga 38. Poročilo deželnega odbora glede izločitve davčnih občin Leskovec in Senuše iz selske občine Krške, potem glede izločitve davčnih občin Dernovo in Veliki Podlog iz selske občine Cerklje ter združitve teh štirih davčnih občin s selsko občino Leskovec.

7. Beilage 38. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Auscheidung der Steuergemeinden Haselbach und Senušche aus der Ortsgemeinde Gurtsfeld, und die Auscheidung der Steuergemeinden Dernovo und Großpodlog aus der

Ortsgemeinde Zirkle und Vereinigung dieser vier Steuergemeinden zur Ortsgemeinde Haselbach.

Poslanec Klun:

Prosim besede! Zadevo, katero obsega priloga 38. deželnega odbora, je visoki deželni zbor že večkrat obravnaval. Upravni odsek je pri vsaki taki priliki pripoznaval opravičenost dotičnih prošenj in je ponovljeno predlagal visoki zbornici, kar je tudi sklenila, da se naroča deželnemu odboru, predložiti potrebni zakon. To se je sedaj s prilogo 38. zgodilo, zato bi bilo odveč, ako bi se stvar še jedenkrat izročila upravnemu odseku, ampak predlagam, da se dotično poročilo deželnega odbora v prilogi 38. obravnava takoj v prihodnji seji visokega zbora, ne da bi se prej šele izročila kakemu odseku.

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo nasvetu gospoda poslanca Kluna, da se točka 7. ne izroči šele upravnemu odseku, ampak da se takoj v prihodnji seji stvar meritorno reši v visoki zbornici, izvolijo ustati. (Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto, torej se bo v tem smislu postopalo.

Dalje pride točka 8.:

8. Priloga 39. Poročilo deželnega odbora glede izločitve davčnih občin Mačkova vas in Sele iz občine Kočevje.

8. Beilage 39. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Auscheidung der Steuergemeinden Raasdorf und Sele aus der Ortsgemeinde Gottschee.

Poslanec Klun:

Prosim besede!

Deželni glavar:

Gospod poslanec Klun ima besedo.

Poslanec Klun:

Sedaj šele vidim, da ni samo prizadeta točka 7., to je priloga 38., ampak tudi točka 8., namreč priloga 39., in ravno tako točki 5. in 6. današnjega dnevnega reda, o katerih se je že sklepalo, da se imata izročiti upravnemu odseku.

Nasvetujem torej, naj se priloga 39. deželnega odbora, to je poročilo o izločitvi davčnih občin Mačkova vas in Sele iz selske občine Kočevje — dalje — spreminivši sklepe k 5. in 6. točki današnjega dnevnega reda — tudi deželnega odbora poročili, prilogi 36. in 37., gledé ustanovitve občin Žilce in Rakek — ne izroče upravnemu odseku, ampak v namen meritornične rešitve postavijo na dnevni red prihodnje seje.

Deželni glavar:

O točkah 5. in 6. se je ravno prej sklenilo, da se izročita upravnemu odseku. Gospod poslanec Klun pa predlaga, da se stvar reasumira in da se, kakor se je to že sklenilo gledé točke 7., tudi gledé točke 5. in 6., ter nadaljne točke 8. sklene, da se ne izročé nobenemu odseku, temveč da se te točke postavijo na dnevni red prihodnje seje in takrat takoj v visoki zbornici meritorno rešijo.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet, in torej se bo o vseh točkah, 5. do 8., razpravljalo takoj v prihodnji seji.

Na vrsto pride točka 9., to je:

9. Priloga 40. Poročilo deželnega odbora glede uvrstitve nekega občinskega pota v Kočevskem cestnem okraji med okrajne ceste.

9. Beilage 40. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einreihung eines Gemeindegeweges im Straßenbezirke Gottschee in die Kategorie der Bezirksstraßen.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Daljna točka je:

10. Utemeljevanje samostalnega predloga gospoda poslanca Ivana Hribarja in tovarišev glede davčnih in pristojbinskih olajšav za nove obrtnostne podjetbe v mestu Ljubljani in bližnji okolici (k prilogi 30.).

10. Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Ivan Hribar und Genossen, betreffend die Steuer- und Gebühren-Erleichterungen für neu zu errichtende Industrieunternehmen in der Stadt Laibach und deren nächsten Umgebung (zur Beilage 30.).

Deželni glavar:

Gospod poslanec Hribar ima besedo, da utemelji svoj predlog.

Poslanec Hribar:

Visoki deželni zbor! Ko so se delale priprave, da se v Trstu odpravi svobodna luka, tedaj sta tržaško prebivalstvo in mestni zastop bila v skrbi, kako se bodo potem gospodarske razmere spremenile. Začelo se je misliti, kako bi se slabim nasledkom te odprave prišlo v okom in tako je v državnem zboru, da se Trst reši gospodarskega pogina in da se zabrani propadanje te najvažnejše trgovske luke v avstrijskem ce-

sarstvu, bil svoje dni stavljen samostalni predlog, naj se državnemu zboru predloži zakon, s katerim bi se posebno podpirale velike obrtne podjetbe, ki bi se v bodoče utegnile ustanoviti v Trstu. Dotični zakonski načrt predložil se je državnemu zboru, bil je sprejet in je zakon postal dne 8. januarja leta 1891. Lanskega leta se je veljavnost tega zakona, katera se je bila določila do konca leta 1895., podaljšala in sicer podaljšala tako, da velja zakon do konca leta 1900. Olajšave, katere so se s tem zakonom določile za obrtne podjetbe, ki bi se imele v bodoče ustanoviti v Trstu in v katasterski občini Milje, so po členu II. sledeče:

«Ugodnosti, ki jih je dodeliti, morejo obsežati:

a) prostost od kolkov in neposrednih pristojbin za pogodbe o ustanovitvi družeb, ako se napravi delniška družba, vendar samo vstevši prvo izdajc delnic in delniških začasnih in pa na trajno dobo največ dvanajstih let za delniške kupone; naposled za pridobitve zemljišč za namene obratovanja do časa, ko se prične obrat;

b) prostost od dobitkarine, uvedene s cesarskim patentom z dné 15. decembra 1815. l. (pr. z. z. za ljubljansko gubernijo, III. dopolnilni zvezek št. 22.), in dohodarine, uvedene s cesarskim patentom z dné 29. oktobra 1849. l. (Drž. zak. št. 439.), in pa od vsakega državnega davka, ki bi v bodoče utegnil stopiti na njuno mesto, izvzemši osebno dohodarino, na dobo dvanajstih let od časa, ko se obrat prične;

c) prostost od domarine gledé mestnosti, neposredno namenjenih za obrat obrtnosti, ako niso vzete v najem, za isto trajno dobo.»

Te davčne olajšave dovoljujejo se za tiste nove obrtne podjetbe, ki se v mestu tržaškem, v njegovej okolici, ali v katasterski občini Milje ustanove, in sicer do konca leta 1900., ako navedene podjetbe nameravajo izdelovati take predmete, kateri se v kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru, ali sploh še ne izdelujejo ali se pa izdelujejo samo v obsegu, ne ustrezajočem danim gospodarskim razmeram, in ako se ob enem spozna, da je ustanovitev teh podjetb sploh v korist narodnega gospodarstva.

Iz teh določeb že je visoka zbornica razvidela, kakošne so olajšave, katere se dovoljujejo Trstu in katasterski občini Milje, da se odškodujeta za odpravo proste luke. Vidno je, da se ni hotelo teh davčnih olajšav dovoliti za vsako obrtno podjetbo, katera bi se v bodoče v Trstu ustanovila, ampak, da se je s tem, da je državni zbor sprejel dotični zakon, tendiralo, po jedni strani pomagati tržaškemu mestu iz gospodarske zadrege, na drugi strani pa podpirati narodno gospodarstvo cele države s tem, da so se navedene velike olajšave dovolile obrtnostnim podjetbam, katere izdelujejo take predmete, ki se dosedaj v kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru, še niso izdelavali, ali vsaj izdelavali samo v taki meri, da ne zadostujejo niti v pokritje domačih potrebščin, nikari pa že za izvožnjo.

Gospoda moja, v enakem, če ne še v slabšem položaji, v katerem se je nahajal Trst vsled odprave proste luke, nahaja se vsled lanske velikonočne potresne katastrofe deželno stolno mesto Ljubljana. Tržaškemu

mestu in okolici je prosta luka res dajala prednosti in koristi, vendar pa se tiste bojazni, ki so se svoje dni pojavile gledé tega, da utegne v mestu tržaškem nastati kriza, ako se odpravi prosta luka, kakor izkušnja kaže, niso uresničile. Trst se naravnim potom razvija in vidno je, da, ko se jedenkrat uživi v sedanje razmere, ne bo nazadoval, ampak napredoval. Drugačen je položaj, v katerem se vsled potresa nahaja Ljubljana. Potres je lanskega leta mestu ljubljanskemu napravil toliko škode, da niti danes ni dobro preračunjena, dasiravno se je cenila večkrat. Tukaj ni misliti samo na škodo na poslopih in nepremičninah, ampak še večjo škodo je napravil potres v drugem oziru.

Lanskega leta se je namreč jako veliko mestnega prebivalstva, katero je sicer bilo v Ljubljani nastanjeno in bi tukaj bilo tudi ostalo, katero pa ni bilo po sestvih na Ljubljano vezano, izselilo. Po približnem računu se lahko reče, da je več kakor 1200 prebivalcev zapustilo mesto ljubljansko in ako računimo, kako velika škoda je vsled tega nastala Ljubljani, bodemo izprevideli, da je ta škoda, ako bi imela biti trajna, še veliko večja, kakor direktna škoda, katero je povzročil potres na poslopih. (Poslanec ekselencja baron Schwegel: — Abgeordneter Excellenz Freiherr von Schwegel: «Sehr richtig!») Zato pa mora biti skrb poklicanih faktorjev, da se pomaga mestu Ljubljani iz te krize in to je ravno tendenca predloga, kateri sem si s tovariši dovolil staviti, in kateri sem s tem, da sem prečital dotične določbe iz zakona, veljavnega za Trst in katastersko občino Milje, tudi že utemeljil. Ta predlog ima namen pomagati Ljubljani iz krize, ne da bi bilo to na škodo deželi ali državi, temveč stvar utegne celo obema koristiti, poleg tega da bi se pospeševale koristi mesta ljubljanskega. Predlog se pa tudi glasi, naj bi se te olajšave, kakor jih zakon z dné 8. januarja leta 1891., respektive zakon z dné 10. avgusta l. 1895., določuje za tržaško mesto in katastersko občino Milje, ne dovolile samo za Ljubljano, ampak tudi za katasterske občine Šiška, Vodmat in Glince. In zakaj to, gospoda moja? Zato, ker imajo te tri katasterske občine tako tesno zvezo z Ljubljano in tako jednake interese, da je težko ločiti, jih od mesta, in zato, ker ni dvojbe, da se bodo te tri katasterske občine v bližji bodočnosti vtelesile mestu ljubljanskemu. Poleg tega pa je treba pomisliti, da se za obrtnostne podjetbe, kakoršnih ustanovitev nameravam pospeševati z gospodi tovariši, ki so z menoj stavili ta predlog, največ pripravnega prostora nahaja ravno v teh katasterskih občinah. Zaradi tega je opravičeno, da se dobrote, katere se imajo, ako se sprejme tak zakon, izkazati mestu ljubljanskemu, raztegnejo tudi na te katasterske občine.

Sedaj pa, gospoda moja, pogledjmo še nekoliko, ali bi bile dobrote, katere bi se naklonile Ljubljani, ako se tak zakonski načrt predloži državnemu zboru in postane zakon, res tako velikega pomena za naše mesto? Ako hočemo odgovoriti na to vprašanje, moramo si pred vsem pred oči postaviti, kako stoji z veliko industrijo v naši deželi in tu moram, žal, reči, da velike industrije toliko kakor nimamo. Ako abstrahujemo od mlinarske obrti, katera je pa v poslednjih letih

tudi začela propadati; ako abstrahujemo od neznatnega izdelovanja piva, katero bi se dalo še jako povzdigniti; in ako končno abstrahujemo od nekoliko železarske obrti: nimamo v deželi skorej prav nobene druge velike obrtnosti. Za veliko obrtnost truditi se mora nam pa kot poslancem, ki hočemo, da se naš budget v izdatkih ne zmanjšuje, temveč da tudi višje potrebščine nahajajo svoje pokritje, biti prva dolžnost. Davčna bremena more najlaglje nositi velika industrija in dohodarina in obrtarina, katera državi in deželi prihaja po veliki industriji, je tako izdatna, da v nekaterih deželah ž njo več kakor polovico vseh deželnih bremen pokrivajo. Gospoda moja, oglejmo se nekoliko po Avstriji. One dežele, katere imajo razvito veliko industrijo, napredujejo v vsakem oziru. Tam cvete blagostanje in tam pri posvetovanji o deželnih proračunih nimajo tako velikih križev in težav, kakor jih imamo mi vedno, kadar iščemo pokritja za deželne potrebščine. Dokaz nam je Češka, Moravska, Šlezija in Dolenje Avstrijsko. V deželah pa, kjer ni velike obrtnosti, so razmere veliko slabše, ker prvič kmetovalec surovin ne more tako dobro v denar spravljati, in ker drugič zaslužek delavcev ni tako velik, kakor v deželah, kjer obstoji velika industrija. Zato pravim, da je velike važnosti, da se kolikor mogoče zavzemamo, da se velika obrtnost tudi pri nas razvije.

V krogih mestnega zastopa ljubljanskega se je takoj v prvih sejah po potresu poudarjala važnost in naglašala potreba, da poklicani faktorji zmatrajo kot jedno prvih svojih dolžnosti, interesovati domači in tuji kapital, za velike industrijske podjetbe, katere naj bi se v Ljubljani ustanovljale. Predlog, kateri sem s tovariši stavil tukaj v visoki zbornici, tendira, da se za take obrtnostne podjetbe, katere v naši državi še niso dosti razvite, dosežejo nekatere olajšave, in da na ta način država na pomoč pride mestu ljubljanskemu in okolici. Jaz mislim, da bo država to tudi storila, ker je v njenem lastnem interesu, da skuša kolikor mogoče povzdigniti davčno zmožnost ljubljanskega prebivalstva in pomagati temu poprej tako cvetočemu mestu zopet na noge. To je pred vsem dolžnost države in ako država more to storiti, ne da bi se kaj oškodovala, temveč tudi pričakujoč koristi za celo tostransko državno polovico, potem mislim, da ni nobenega pomisleka, da ne bi centralna vlada mogla blagohotno sprejeti našega predloga in priporočiti željenega zakonskega načrta državnemu zboru.

Gospoda moja, več mislim, da mi v utemeljevanje tega važnega predloga, kateri so jednodušno podpisali vsi častiti članovi visoke zbornice ni potrebno navajati. Ostalo, kar bi bilo morebiti še treba povedati, čulo se bo morda v upravnem odseku, kateremu priporočam, da se moj predlog izroči v posvetovanje in poročanje.

Prosim prečastitega gospoda deželnega glavarja, da dá na glasovanje predlog, da se vsa stvar izroči upravnemu odseku v posvetovanje in poročanje. (Zivahno odobravanje. — Lebhafter Beifall.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec Hribar predlaga v formalnem oziru, da se predlog izroči upravnemu odseku v posvetovanje in poročanje.

Gospodje, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Na vrsto pride:

11. Ustna poročila finančnega odseka o prošnjah, in sicer:

a) kmetijske podružnice v Krškem gledé podpore in brezobrestnega posojila vinarogradnikom;

11. Mündliche Berichte des Finanzausschusses über Petitionen, und zwar:

a) der landwirtschaftlichen Filiale in Gurksfeld, betreffend die Bewilligung von Unterstützungen und unverzinslichen Vorschüssen an Weingartenbesitzer;

Berichterstatter Excellenz Freiherr v. Schwegel:

Nachdem der für diese Petition von dem Finanzausschusse bestimmte Herr Berichterstatter durch Unwohlsein an der heutigen Verhandlung theilzunehmen verhindert ist, so habe ich mit Ermächtigung des Herrn Obmannes des Finanzausschusses und des Herrn Vorsitzenden des hohen Landtages die Berichterstattung über diesen Gegenstand zu übernehmen mir erlaubt, und bitte, da ich mit Rücksicht auf die Kürze der mir zu Gebote gestandenen Zeit keine Gelegenheit hatte, die einzelnen Umstände genau zu untersuchen, sollte ich in dieser Beziehung irgend etwas übersehen, um freundliche Nachsicht von Seite des hohen Landtages.

Die landwirtschaftliche Filiale in Gurksfeld wendet sich an den hohen Landtag mit der Bitte, derselbe möge die Beschlüsse, welche von dieser Filiale am 15. December vorigen Jahres mit Bezug auf jene Maßregeln, die zur Hebung des darniederliegenden Weinbaues gefaßt worden sind, in Erwägung ziehen und sobald als möglich die nothwendigen Beschlüsse zur Befriedigung dieser Anträge fassen. Die Beschlüsse der genannten landwirtschaftlichen Filiale umfassen vier Punkte. Der erste geht dahin, daß aus Landesmitteln ein bedeutender Fond geschaffen werden möge, aus welchem die Unterstützungen zur Wiederherstellung der durch die Reblaus verwüsteten Weingärten ertheilt werden sollen. Im zweiten Punkte wird darauf hingewiesen, es sei nothwendig, daß diese Unterstützungen so rasch als möglich und ohne jene großen Förmlichkeiten, wie sie jetzt in dieser Beziehung maßgebend sind, ertheilt werden. Der dritte Punkt bestimmt, daß es wünschenswert sei, diese Unterstützungen in einem viel größeren Ausmaße, als dies bisher geschehen ist, zu ertheilen, und im vierten Punkte endlich wird das Schwergewicht der Petition dareingelegt, daß nicht die Person desjenigen, welcher durch die Verwüstung der Weingärten beschädigt worden ist, sondern das Object selbst als dasjenige ins Auge zu fassen sei, welches die Unterstützung verdiene, daß demnach die Unterstützungen ohne Rücksicht auf die persönlichen Verhältnisse

der Eigenthümer der beschädigten Weingärten ertheilt werden wollen.

Jedermann wird auf den ersten Blick einsehen und zugeben müssen, daß die Forderungen, welche in diesen Punkten enthalten sind, von der größten Tragweite sind und eine Action des hohen Landtages, beziehungsweise des Landes zur Voraussetzung haben, welche die Mittel, über welche wir verfügen, vielleicht überschreitet. Ich möchte mir in dieser Beziehung die geehrten Herren darauf aufmerksam zu machen erlauben, daß, wenn man die Gesamtfläche unserer Weingärten ins Auge faßt, die circa 11.500 Ha beträgt, und hiebei erwägt, daß von dieser Gesamtfläche mehr als die Hälfte, nämlich 7387 Ha, bereits als verwüstet zu bezeichnen sind, und daß die Besorgniß nicht unbegründet ist, daß die Verwüstung noch bedeutende weitere Fortschritte machen wird, es sich hier um eine Angelegenheit handelt, welche die vitalsten Bedingungen eines landwirtschaftlichen Betriebes unserer Heimat betrifft, Bedingungen, welche für die Betreffenden von der allergrößten Bedeutung sind und vom Standpunkte der Landesinteressen von niemandem übersehen werden können. Allerdings sind die Berechnungen, welche von Seite der genannten Filiale bezüglich der finanziellen Unterstützungen zum Zwecke der Wiederherstellung der verwüsteten Weingärten aufgestellt werden, solche, daß die bereits gemachte Bemerkung, daß aus Landesmitteln hiefür keine genügende Hilfe geschaffen werden könne, gerechtfertigt erscheint. Es wird in der Petition darauf hingewiesen, daß der Schaden, welcher den Weingartenbesitzern durch die Verwüstung ihrer Weingärten zugefügt wurde, bereits die Summe von 7.000.000 fl. überschreite und daß dieser Schaden, wenn auch noch weitere Weingärten, wie es zu besorgen ist, in Mitleidenschaft gezogen werden, den Betrag von 11.000.000 fl. überschreiten würde; es handelt sich also um Beträge, bezüglich welcher, wenn diese Angaben in richtigen Ziffern sich bewegen, in unseren Landesmitteln kaum eine Aussicht auf die Wiedergutmachung der betreffenden Schäden zu erblicken sein wird. Wenn man die Frage der Wiederherstellung der verwüsteten Weingärten ins Auge faßt und sich der Nothwendigkeit in dieser Richtung die weitgehendsten Unterstützungen den Betheiligten zukommen zu lassen, vollständig bewußt wird, so muß man zu der Erkenntniß gelangen, daß eine Hilfe in dieser Beziehung mit den uns gegenwärtig zu Gebote stehenden Mitteln, sei es im Wege von einfachen Unterstützungen aus Landesmitteln, sei es im Wege von gewöhnlichen Ameliorationen, wie sie nach den bestehenden Normen möglich sind, kaum erreicht werden kann. In dieser Beziehung ist eine Staatshilfe eine absolute Nothwendigkeit. Nun ist eine Staatshilfe nicht in der Weise möglich, daß ohneweiters aus Staatsmitteln für locale Schäden diejenigen Hilfsmittel aufgebracht werden, welche nothwendig sind, sondern ich glaube, diese Staatshilfe kann in anderer und ebenso zweckmäßiger Weise dadurch geleistet werden, daß im Gesetze Wege Normen geschaffen werden, welche den Betheiligten, den beschädigten Weingartenbesitzern die Möglichkeit an die Hand geben, die Mittel zur Herstellung ihrer verwüsteten Weingärten im Wege eines entsprechenden Crediten aufzubringen. Diese Frage ist bei allen derartigen landwirtschaftlichen Ameliorationen, wenn man überhaupt davon reden will, schon wiederholt ins Auge gefaßt und hiebei anerkannt worden, daß in der Gesetzgebung eine

Lücke besteht, welche im Wege der Legislation janiert werden muß, wenn den Bedürfnissen der Landwirtschaft in dieser Beziehung Rechnung getragen werden soll. Ich möchte mir weiters darauf hinzuweisen erlauben, daß ebensogut wie bezüglich der Wiederherstellung der verwüsteten Weingärten, auch bezüglich der Flußregulierungen, welche auf die Hebung der Landwirtschaft von bedeutendem Einflusse sind, indem sie den Zweck haben, Terrains, die heute als unfruchtbar gelten, durch Entsumpfung in blühende Gefilde umzugestalten, bei uns noch vieles nachzutragen ist und nachgetragen werden muß, daß aber die einzelnen Besitzer hiefür weder mit ihren beschränkten persönlichen Mitteln aufzukommen in der Lage sind, noch diese Mittel in jenen durch die gesetzlichen Normen festgestellten Verbänden gefunden oder gesucht werden können, welche durch ein gemeinschaftliches Zusammenwirken aller Kräfte diesen Erfolg ermöglichen oder sicherstellen sollen. In andern Ländern, z. B. in Ungarn, ist bezüglich der Weingärten ein Weg betreten worden, den auch wir betreten müssen, wenn wir zur Wiederherstellung der verwüsteten Weingärten gelangen wollen, und ich glaube, daß es, wenn wir die Frage der Unterstützung der Landwirtschaft sowohl bezüglich der Weingärten als auch bezüglich der Flußregulierungen und Entsumpfungen ins Auge fassen von dem Standpunkte, auf den hinzuweisen ich mir erlaubt habe, nicht schwer sein wird, Mittel und Wege zu finden, den bedrohten oder bereits beschädigten Landestheilen in ausgiebiger Weise Hilfe zu bringen.

Die Anträge, wie sie in dieser Beziehung von Seite der landwirtschaftlichen Filiale in Gurkfeld vorgebracht werden, sind solche, daß der hohe Landtag, wie aus dem in Kürze angedeuteten Inhalte derselben entnommen werden kann, nicht in der Lage wäre, darüber irgendwelche Beschlüsse zu fassen. Wenn es sich darum handelt, einen Fond zu schaffen, so muß man wissen, aus welchen Mitteln und bis zu welcher Höhe er geschaffen werden soll, wie er verwaltet, wie er benützt werden wird? Ebenso müssen Bestimmungen getroffen werden, wann, unter welchen Bedingungen und in welchem Umfange Subventionen zu erteilen sein werden? Alle diese Normen müssen ernstlich erwogen werden, in der vorliegenden Eingabe aber sind sie nicht einmal angedeutet. Diese Petition ist daher nach der Ansicht des Finanzausschusses nur als eine Anregung zu Studien aufzufassen, die allerdings in der ernstesten Weise und ohne jeden Zeitverlust vom Landesauschusse in Angriff genommen und durchgeführt werden müssen in der Richtung, ob und wie diesen der Landwirtschaft drohenden oder bereits zugefügten Schäden in Zukunft in wirksamerer Weise, als dies durch die gewöhnlichen Landesmittel geschehen kann, Abhilfe gebracht werden soll. In diesem Sinne hat der Finanzausschuß beschlossen, die vorliegende Petition zum Anlasse zu nehmen, dem Landesauschusse zu empfehlen, über diese Frage Studien anzustellen und sobald als möglich mit diesbezüglichen, durchaus ernstlich durchdachten und umfassenden Anträgen vor den hohen Landtag zu treten. Hier hat der hohe Landtag eine seiner größten Pflichten zu erfüllen, die Vorbedingungen hiefür aber liegen in den nothwendigen Vorarbeiten des Landesauschusses, der dieselben mit aller Beschleunigung durchzuführen, beziehungsweise, wenn nöthig, diesbezüglich mit der hohen Regierung sich in Verbindung zu setzen hat. Auf Grund dieser Auseinanderetzungen erlaube ich mir im Namen des Finanz-

ausschusses folgenden Antrag dem hohen Hause zur Annahme zu unterbreiten:

• Der hohe Landtag wolle beschließen:

Die Petition der landwirtschaftlichen Filiale in Gurkfeld wird dem Landesauschusse zum eingehenden Studium und mit dem Auftrage zugewiesen, darüber ebethunlichst die geeigneten Anträge an den Landtag zu stellen.

Ich bitte diesem Antrage des Finanzausschusses die Zustimmung zu erteilen.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

b) občinskega odbora na Dobrovi pri Ljubljani gledé podpore v občinske namene in za napravo gasilnega orodja.

a) des Gemeindeauschusses in Dobrova bei Laibach um Subvention für Gemeindefwecke und behufs Anschaffung von Feuerlöschrequisiten;

Poročevalec ces. svétnik Murnik:

Visoki zbor! Občinski odbor na Dobrovi pri Ljubljani se je obrnil do visokega zbora s prošnjo, v kateri navaja, da je bilo preteklo desetletje — od 1885. do 1895. l. — za občino polno križev in težav, nadlog in stisk, ker so v tem desetletji bivšo enorazredno ljudsko šolo razširili v dvorazredno, zidali novo farno mežnarijo in zgradili novo prostorno in praktično gospodarsko poslopje župnijsko. To je provzročilo brez tlake nad 4000 gld. troškov v gotovem denarji, potem pa je troje viharjev in par zim z izrednim snegom napravilo pri gozdnem in sadnem drevju in na krovih in strehah pri poslopljih gotovih 16.000 gld. škode. Dalje pravijo, da so jim vsakoletne povodnji in pogosto prezgodnje slane, ki so v poslednjih desetih letih pokončevale travniške in poljske pridelke, posebno ajdo, provzročile mnogo škode, katero cenijo vsega skupaj na 90.000 gld. Med tem časom je bilo v občini, pravijo dalje, 22 požarov, kateri so, ako se odšteje prejeta zavarovalnina in nekaj podpor, katere so dobili, vender še provzročili nad 50.000 gld. škode, škodo pa, katero je napravil lanski potres, cenijo nad 30.000 gld., ter pravijo, da se ta znesek s prejetimi podporami in brezobrestnimi posojili še za tretjino ni zmanjšal. Dohodkov občina nima posebnih, le lov in nekaj ženitovanjskih zglasnic daje na leto okroglih 200 gld., vse drugo pa morajo davkoplačevalci leto za letom pokrivati z dokladami na direktne davke. Po

tem računu je imela občina, kakor pravi, v poslednjem desetletji, ako se odštejejo potresne podpore in brezobrestna posojila v znesku 15.000 gld., škode vsega skupaj še 175.000 gld. in zato se obrača do visokega zbora z naslednjo prošnjo: «Visoki deželni odbor kranjski naj v svojej očetovski skrbi za svoje podanike izvoli občini Dobrova dovoliti in nakloniti kako milostno podporo v kateremkoli znesku in iz kateregakoli zaklada v namen polajšanja splošne stiske in kritičnega položaja, v kakeršnega so jo zgorej omenjene sile pahnile in v namen, da si more oskrbeti nekoliko najpotrebnejšega orodja.» Glede zadnjega omenjajo prosilci, da v slučaju požara ne morejo gasiti, ako nimajo na razpolago pripravnega gasilnega orodja.

Prošnja se deli v dva dela. V prvem se prosi podpore za občinske namene, v drugem za nakup gasilnega orodja. Glede prvega dela je bil finančni odsek mnenja, da se visoka zbornica na take prošnje, ki obsezajo celo desetletje, ne more ozirati, posebno ne, ker dežela v vsakem posebnem slučaju, ako se kaka občina z utemeljeno prošnjo obrne do nje zastopa, podpira dotične prebivalce po svoji moči, ako so jih zadele kake uime, in zlasti tudi ne z ozirom na to, da je tudi ta občina v posebnih slučajih že dobila podpor. Z ozirom na to finančnemu odseku ni bilo mogoče nasvetovati kako podporo v občinske namene.

Glede drugega dela te prošnje, glede podpore za nakup gasilnega orodja, pa je bil finančni odsek mnenja, da se prav lahko usliši in da naj bi se deželni odbor letos, kadar bo gasilnim društvom, ali občinam, ki si same napravljajo gasilno orodje, delil podpore iz gasilno-stražnega zaklada, oziral tudi na to občino in z ozirom na to nasvetujem v imenu finančnega odseka:

«Visoki deželni odbor skleni:

Prošnja občinskega odbora na Dobrovi se odstopa deželnemu odboru, da jo reši, kadar bo reševal prošnje za dovolitev prispevkov za gasilno orodje iz gasilno-stražnega zaklada; v druge občinske namene se pa ne more podpora dovoliti.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom finančnega odseka, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

c) županstva v Šmihelu zaradi zgradbe bolnišnice za ženske ob deželnih stroških;

c) deš Gemeindefamtes in St. Michael inbetreff Errichtung eines Weiberspitals auf Landeskosten.

Berichterstatter Excellenz Freiherr von Schwegel:

Die Gemeinde St. Michael=Stopič hat sich an den hohen Landtag mit der Bitte gewendet, derselbe wolle in der Umgebung von Rudolfswert den Bau eines Krankenhauses zur Aufnahme von weiblichen Kranken aus Landesmitteln beschließen. Dieser Antrag wird dadurch begründet, daß die Nothwendigkeit eines Krankenhauses in Rudolfswert oder dessen Umgebung erwiesen erscheint durch die starke Inanspruchnahme des gegenwärtig von den Barmherzigen Brüdern in Randia erhaltenen Spitals für männliche Kranke und daß ebenso wie dieses auch die Errichtung eines Spitals für weibliche Kranke als eine Nothwendigkeit anerkannt ist. Diese Behauptung wird mit Zahlen belegt, welche ergeben, daß die Zunahme der Kranken, welche in dieser Anstalt die Verpflegung finden, jährlich eine bedeutende ist; weiters wird auf die günstigen in dieser Anstalt erzielten Erfolge hingewiesen, andererseits aber werden keinerlei andere Anträge gestellt als der, daß das Land in dieser Beziehung aus eigenen Mitteln entsprechende Vorkehrungen treffen soll.

Meine Herren! Aus den Berichten, die ich dem hohen Landtage über den Ausbau unseres neuen Krankenhauses in Laibach zu erstatten die Ehre hatte, ist es Ihnen erinnerlich, welch' große Opfer das Land in dieser Beziehung gebracht hat. Ich möchte nur darauf hinweisen, daß durch die Ausgabe von 700.000 fl., um eine Ziffer festzuhalten, die Opferwilligkeit des Landes für die Errichtung eines Landes-Krankenhauses in vollständig genügender Weise illustriert wird. Ich kann bei diesem Anlasse abermals betonen, daß die Landesanstalt, welche wir errichtet haben, in jeder Beziehung den Anforderungen der Wissenschaft und den Rücksichten, die man den Kranken schuldet, entspricht, andererseits kann man sich aber auch nicht verhehlen, daß uns heute, nachdem diese Anstalt gegen die frühere bedeutend erweitert worden ist, bedeutend größere Räume zur Aufnahme von Kranken zur Verfügung stehen, als dies bis jetzt der Fall war. Die Herren, welche auch in den früheren Sessionen dem hohen Landtage angehört haben, werden sich der Beschlüsse erinnern, welche wiederholt über diesen Gegenstand gefaßt wurden und dahin diengen, daß, wenn das Land in der Landeshauptstadt eine mit allen Mitteln reichlich ausgestattete Krankenanstalt für Kranke jeder Art errichtet, es damit allen Ansprüchen genügen will, welche aus diesem Titel an dasselbe erhoben werden können. Es ist ausdrücklich und wiederholt betont worden, daß das Land nicht in der Lage sei, außerhalb der Landeshauptstadt auf eigene Kosten Spitäler zu errichten, ebenso wegen der beschränkten Mittel, über die wir verfügen, als auch deshalb nicht, weil die jetzt im Lande bestehenden Communicationen die Benützung der Krankenanstalt in der Landeshauptstadt besser ermöglichen, als dies in der früheren Zeit der Fall war. Was aber den Anlaß zu dieser Petition, welche derzeit in Verhandlung steht, gegeben hat, war ein Erlaß der Landesregierung, wornach die große Gemeinde St. Michael=Stopič verhalten werden soll, ein Noth- und Infectionsspital zu errichten, wie solche in allen Gemeinden nach den Anordnungen, die in dieser Beziehung von der Regierung ausgegangen sind, errichtet werden sollen. Die Frage, betreffend die Errichtung von Nothspitalern ist auch in dem hohen Landtage bereits wiederholt verhandelt und in der letzten Session

principiell dahin entschieden worden, daß zwar die Pflicht zur Errichtung von solchen Spitalern den einzelnen Gemeinden obliegt, daß aber dort, wo die Ausgaben für die Errichtung von solchen Spitalern den Betrag von ungefähr 2000 fl. übersteigen, das Land bereit sei, in Berücksichtigung der finanziellen Lage der betreffenden Gemeinden Subventionen von 10 % und, wenn ich nicht irre, höchstens 15 % des Baucapitales zu gewähren. Das ist die einzige Unterstützung, welche von Seite des Landes bei Herstellung von Krankenhäusern außerhalb der Landeshauptstadt ins Auge gefaßt wird. An diesem Grundsatz muß die Landesverwaltung festhalten, da es durchaus nicht möglich ist, mit Rücksicht auf die beschränkten Mittel, über welche das Land verfügt, in dieser Beziehung größere Opfer zu bringen, andererseits aber ist die Sache auch durchaus nicht so dringend, weil die bestehenden Einrichtungen den Bedürfnissen, wie sie heute thatsächlich vorhanden sind, genügen mögen. Wenn es sich nun um eine Subvention in diesem Ausmaße zur Errichtung eines Krankenhauses handelt, dessen Umfang nicht einmal angedeutet ist und dessen Kosten in keiner Weise näher bezeichnet sind, so ist es schon aus diesem Grunde allein nicht möglich, eine solche Eingabe in Berücksichtigung zu ziehen. Aber auch aus anderen Gründen, die ich anzudeuten mir erlaubt habe, war der Finanzausschuß der Meinung, daß der hohe Landtag an den früher gefaßten Beschlüssen bezüglich der Subventionen für derlei Krankenanstalten unbedingt festhalten möge, weshalb auch die Ablehnung dieses Gesuches beantragt wird. Hiebei will ich jedoch die Bemerkung nicht unterlassen, daß ebenso wie das Land für die Erhaltung des Krankenhauses der barmherzigen Brüder in Kandia eine jährliche Subvention in einem bestimmten Ausmaße gewährt, wenn ein ähnliches Institut zur Aufnahme von weiblichen Kranken, sei es in Rudolfswert, sei es in der petitionierenden Gemeinde selbst errichtet wird, vielleicht von Seite des Landes nach Erwägung aller Umstände auch in dieser Beziehung weitere Beschlüsse bezüglich einer Subvention in einem bescheidenen Ausmaße getroffen werden könnten.

Ohne ermächtigt zu sein, irgend eine bestimmte Subvention in Aussicht zu stellen, habe ich nach Darlegung dieser Gründe die Ehre, im Namen des Finanzausschusses zu beantragen.

«Der hohe Landtag wolle beschließen:

Der Landesauschuß wird beauftragt, den Petenten die Gründe vorzulegen, welche dem Landtage die Erfüllung des gestellten Ansuchens, in der Umgebung von Rudolfswert ein Landeshospital zu errichten, gegenwärtig nicht möglich erscheinen lassen.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Pfeifer se je oglasil k besedi.

Poslanec Pfeifer:

Visoki zbor! Tudi jaz si ne prikrivam neugodnega finančnega položaja, v katerem se nahaja naša dežela vsled raznih dragih zgradb, bolnišnice itd. in vsled potresa. Nadejati se pa je, da bo država na pomoč

prihitela naši deželi, da se zopet zaelijo hude rane potresa. Ko se to zgodi vsaj deloma in z ozirom na to, da dežela — kakor je upati — v prihodnjem času ne bo imela tako velikih stroškov, kakor v zadnjih letih, bo vender mogoče ustrezati opravičeni želji šmihelske občine, da se napravi bolnišnica za oni cloveški spol, ki je po svojem poklicu najbolj podvržen raznim boleznim. Torej toplo priporočam povoljno rešitev te zadeve.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Wünscht der Herr Berichtstatter das Wort zu ergreifen?

Berichtstatter Excellenz Freiherr von Schwegel:

Rein.

Deželni glavar:

Preidemo torej na glasovanje.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet; daljna točka dnevnega reda je:

- a) kmetijske podružnice v Št. Juriji pri Kranji gledé podpore za nakup drevesnice;
- d) der landwirtschaftlichen Filiale in St. Georgen bei Krainburg um Subvention für den Ankauf einer Baumschule.

Poročevalec ces. světnik Murnik:

Visoki zbor! Ker je gospod poročevalec finančnega odseka danes zaradi bolezni odsoten, poročam jaz o tej zadevi. Kmetijska podružnica v Št. Juriji pri Kranji je sklenila v obćnem zboru dne 18. preteklega meseca, napraviti si svojo podružnićno drevesnico in to posebno zaradi tega, ker je drevesnica za ta okoliš velikega pomena. V prošnji za podporo sklicujejo se prosilec na zanemarjene in izključeno samo z divjaki zasajene sadovnike v svojem okraji. Ker pa ni mogoće, brez podpore te koristne naprave ustanoviti, obraćajo se do visokega zbora s prošnjo, da bi jim dovolil 300 gld. podpore za nakup za drevesnico primerne zemljišća, za dobavo semen, divjakov, orodja, umetnih gojil in naprav za drevesnico neobhodno potrebne ograje.

Finanćni odsek te prošnje ni mogel konćno rešiti, ker ni zadosti inštruirana. Treba je nekatere pomankljivosti popraviti in to se bo lahko zgodilo s tem, da e. kr. kmetijska družba poizveduje o tej stvari. Na podlagi teh poizvedovanj bo potem mogoće, odloćiti se, koliko podpore naj bi se dovolilo. Ker pa za take stvari tudi poljedelsko ministerstvo dovoljuje podpore, bi bilo dobro, ako bi se deželni odbor potom

slavne c. kr. deželne vlade obrnil do visokega poljedelskega ministerstva, ako se izkaže, da je podpora za to drevesnico v istini potrebna. Zaradi tega je bil finančni odsek mnenja, da danes še ne gre končno rešiti prošnje. Z ozirom pa na to, da je ta podružnica šele na novo ustanovljena, da si v kratkem času svojega obstanka ni mogla toliko prištediti, da bi drevesnico napravila sama, dalje z ozirom na to, da je v prosep sadjarstva v tamošnjem kraju drevesnica neobhodno potrebna, dalje gledé na to, da je ta podružnica dosedaj posebno hvalevredno delovala in da torej zasluži, da se njeno delovanje podpira in končno z ozirom na to, da se je v enakih slučajih dežela vselej udeležila takih stvari s tem, da je dovolila nekoliko podpore zanje, stavljam v imenu finančnega odseka naslednji nasvet:

«Visoki deželni odbor skleni:

Prošnja podružnice c. kr. kmetijske družbe v Št. Jurji pri Kranji za podporo za drevesnico se izroča priporočilno deželnemu odboru v rešitev.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Daljna točka je:

e) Škerjanc Marije v Ljubljani za povikšanje letnega doneska za najdenko Marijo Stalzer;

e) der Maria Škerjanc in Laibach um Erhöhung des Jahresbeitrages für den Findling Maria Stalzer.

Berichterstatter Excellenz Freiherr von Schwegel:

Maria Škerjanc bittet den hohen Landtag, ihr den Betrag von 30 fl. jährlich, den sie für die Pflege eines von ihr übernommenen Findlings aus dem Findelfonde bezieht, mit Rücksicht darauf, daß sie durch die Erdbebenkatastrophe in Nothlage gerathen ist, zu erhöhen. Diese Angelegenheit kann in entsprechender Weise nur durch den Landesauschuß erledigt werden und ich erlaube mir daher, ohne in irgendwelche Details einzugehen, im Namen des Finanzausschusses den Antrag zu stellen: «Die Petition wird dem Landesauschusse zur Erledigung abgetreten.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Gospod poslanec Klun se je oglašil k besedi.

Poslanec Klun:

Visoki zbor! Točka f), to je «prošnja katoliškega političnega društva v Vipavi za pospeševanje uravnave Vipavščice, oziroma za podaljšanje dovoljenega kredita 15.000 gld.», v finančnem odseku še ni rešena, dasiravno se je v odseku že dvakrat o tej stvari obravnavalo. Zato prosim v imenu finančnega odseka, da se ta točka odstavi z dnevnega reda današnje seje. Namesto nje pa je finančni odsek sklenil, priporočati visoki zbornici, da se na dnevni red postavi ustno poročilo finančnega odseka gledé potresnih podpor za učitelje.

Deželni glavar:

Ker točka f) v finančnem odseku še ni rešena, odstavljam jo za danes z dnevnega reda. Gledé predloga gospoda poslanca Kluna, da se namesto te točke vzame v obravnavo prošnja učiteljev gledé potresnih podpor, pa moram vprašati visoko zbornico, ali se strinja s tem, da se o tej stvari takoj danes razpravlja, akoravno ni na dnevnem redu. Želi kdo besede? Gospod poslanec Globočnik ima besedo.

Poslanec Globočnik:

Visoka zbornica! Nikakor se ne morem strinjati s predlogom častitega gospoda poslanca Kluna, da bi se namestu točke f), katera v odseku še ni rešena, vzela v razpravo druga točka, katera danes ni na dnevnem redu. V dnevni red vrivati točke, katere niso bile naznanjene, ne zdi se mi pravilno, ampak pravilno je, da se točka, ki še ni godna, izpusti in da se preide na naslednjo točko dnevnega reda. Poleg tega pa so danes na dnevnem redu še jako važne točke, kakor n. pr. legalizovanje, katere bi morda ne mogle priti v razpravo, ali bi se vsaj ne mogle končno rešiti, ako ugodimo želji častitega gospoda poslanca Kluna. Z ozirom na to bi si dovolil, izpodbijati nasvet finančnega odseka, in bi prosil, da se točka f) za sedaj izpusti, in da se takoj preide na prihodnjo točko, ki je v programu določena. Če bi pa potem, ko bo rešen dnevni red, ki je določen za današnjo sejo, preostajalo še kaj časa, pride morebiti lahko še kaka druga točka v obravnavo. Zoper to nimam ničesa.

Deželni glavar:

Ali se gospod predlagatelj morebiti strinja z željo gospoda poslanca Globočnika?

Poslanec Klun:

Strinjam se.

Deželni glavar:

Dobro. Torej se bo po končanem dnevnem redu, ako bi preostajalo še kaj časa, ravpravljalo o prošnji učiteljev za potresne podpore. Za sedaj pa preidem k točki:

12. Ustno poročilo upravnega odseka o samostalnem predlogu gosp. poslanca Pfeiferja glede zakona o zemljiškoknjžnem vpisu na podstavi zasebnih listin v malostnih zemljiškoknjžnih stvarah (k prilogi 27.).
12. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den selbständigen Antrag des Herrn Abgeordneten Pfeifer, betreffend die grundbücherliche Einverleibung auf Grund von Privaturkunden in geringfügigen Grundbuchsachen (zur Beilage 27.).

Berichterstatter Ritter von Panger.

Hohes Haus! Ich habe die Ehre, im Namen des Verwaltungsausschusses über den selbständigen Antrag des Herrn Abgeordneten Pfeifer und Genossen und über eine diesbezügliche Petition der Notariatskammer, welche erst in der heutigen Sitzung vorgelegt worden ist und die gleichzeitig mit dem in Verhandlung stehenden Gegenstande zu erledigen sein wird, zu berichten.

Meine Herren! Die Eigenthümlichkeit des Tabularverfahrens, welches die Gerichte zwingt, auf Grund der von den Parteien vorgelegten Urkunden zu entscheiden, ohne vorher oder später die Parteien einzuvernehmen oder überhaupt Erkundigungen einzuziehen, lassen es als nothwendig erscheinen, die Garantien für die Echtheit der betreffenden Urkunden in den Urkunden selbst zu finden. Dies hat bis zum Jahre 1871 das bürgerliche Gesetzbuch durch entsprechende Bestimmungen auch thatsächlich und ausschließlich geregelt. Im Jahre 1871 fand sich jedoch das Ministerium bewogen, dem Reichsrathe einen Legalisierungszwangs-Gesetzentwurf vorzulegen, welcher zwar abgelehnt wurde, später aber doch im § 31 des Grundbuchs-Gesetzes zur Annahme gelangte, und zwar nur mit einer einzigen Stimme Majorität. Als jedoch der Legalisierungszwang durch § 31 des Grundbuchs-Gesetzes eingeführt worden war, machte sich in der Bevölkerung ein sehr großer Widerwille gegen den ungebührlich und unverhältnismäßig empfindlich scheinenden Zwang bemerkbar. Und recht bald hierauf wurde das Abgeordnetenhaus durch Gegenpetitionen aus allen Schichten der Bevölkerung bestürmt; es kamen Petitionen von Vereinen, Gemeinden, Handels- und Gewerbekammern, Advocatenkammern u. s. w.; außerdem lagen 22 Landtagsbeschlüsse verschiedener Länder Oesterreichs vor, worin um die Wiederabscaffung des Legalisierungszwanges angefleht wurde, darunter auch der Beschluss des Landtages des Herzogthums Krain vom 5. Jänner 1878. Zufolge dieser Petitionen und Landtagsbeschlüsse kam es zu einzelnen Initiativanträgen, die in den Jahren 1875, 1876 und 1878 im Reichsrathe gestellt worden sind, und schließlich zu dem Beschlusse, wornach der Legalisierungszwang aufgehoben werde. Das Herrenhaus hat jedoch dem betreffenden Beschlusse des Abgeordnetenhauses die Zustimmung nicht ertheilt und so ist es bei der Bestimmung des § 31 des Grundbuchs-Gesetzes geblieben. Endlich, nach fast 20 Jahren, fand sich die Regierung doch bewogen, einen Initiativ-Antrag des Abgeordneten Garnhaft im Jahre 1888 in Berücksichtigung zu ziehen, woraus dann das bestehende Reichsgesetz, betreffend

die Erleichterungen des Legalisierungszwanges, hervorgegangen ist. Dieses Reichsgesetz bestimmt nun unter anderem, daß dasselbe in den einzelnen Ländern erst gleichzeitig mit einem Landesgesetze in Wirksamkeit tritt, welches für das betreffende Land die im § 1 des Reichsgesetzes vorkommende Bestimmung einführt. Es treten somit die in diesem Reichsgesetze vorgesehenen Erleichterungen des Legalisierungszwanges erst dann in Wirksamkeit, wenn im Rahmen des Reichsgesetzes diesbezügliche Landesgesetze geschaffen werden. Schon in der Landtagsperiode des Jahres 1890 sind in den meisten Landtagen, so in jenem von Niederösterreich, Mähren, Schlesien, Böhmen, Oberösterreich, Salzburg, Steiermark, Kärnten und Tirol entsprechende Anträge gestellt und überall meistens ohne Debatte angenommen worden. Nur in Krain, wo im Jahre 1890 ebenso wie heute von dem Herrn Abgeordneten Pfeifer ein Initiativ-Antrag gestellt worden ist, wurde dieser Antrag abgelehnt. Nun, meine Herren! heute liegt derselbe Antrag wieder vor. Wenn wir uns die Frage vor Augen halten, ob wir für diesen Antrag einstehen oder denselben ablehnen sollen, so bin ich der Meinung, daß man hiebei vor allem zwei Dinge in Erwägung zu ziehen hat, erstens: ob ein Bedürfnis nach Erleichterung des Legalisierungszwanges vorhanden ist? und zweitens: ob durch diese Erleichterung nicht etwa die Sicherheit des grundbücherlichen Verkehrs tangiert wird? Wenn es sich herausstellt, daß hiefür ein wirkliches Bedürfnis existiert und ferner, daß durch Befriedigung dieses Bedürfnisses die Sicherheit des grundbücherlichen Verkehrs nicht beeinträchtigt wird, so glaube ich, daß dieses Gesetz dann ohne jedwedes Bedenken angenommen werden kann. Ich werde mir erlauben, zuerst die Frage des Bedürfnisses zu erörtern.

Man hat viel gesprochen von den Kosten, welche die Legalisierung von Unterschriften durch Notare oder Gerichte verursacht. Das ist nicht richtig, denn thatsächlich verursacht die Legalisierung durch die Gerichte gar keine Kosten, jene bei den Notaren aber geringfügige, zumal das Notaren-Collegium in Krain sich bereit erklärt hat, bei Urkunden über Beträge unter 100 fl. außer dem Stempel ohne weitere Kosten zu legalisieren. Etwas anderes aber ist dasjenige, was immer, und zwar nicht nur in den Landtagen, sondern auch im Reichsrathe mit Grund angeführt worden ist, nämlich der Umstand, daß mit der Legalisierung von derlei Urkunden manchmal ganz unverhältnismäßige Unbequemlichkeiten, weite Wege und unangenehme Blackereien für die Bevölkerung verbunden sind. Aber trotz dieser Unannehmlichkeiten werden sich die Parteien noch immer entschließen, selbst unter Schwierigkeiten in die Stadt zum Notar oder Gericht zu gehen, wenn aus dem Rechtsgefächte beide Parteien Vortheile ziehen. Beide Parteien ziehen Vortheile, wenn es sich z. B. um Verkaufsverträge handelt, wobei die eine die Liegenschaft, die andere den Kaufpreis hiefür übernimmt, ebenso bei Schuldburkunden, wo der eine Theil die Kapitalsanlage, der andere die Valuta empfängt, aber in allen diesen Fällen werden die Leute, mag dieses Gesetz angenommen werden oder nicht, nach wie vor stets zum Notar und zum Grundbuche gehen. Nun gibt es aber auch Fälle, wo ein materielles Interesse nur auf der einen Seite, auf der anderen Seite jedoch rein nur ein formelles Interesse vorliegt und dies trifft z. B. bei Aufjands- und Lösungsurkunden zu; da hat nur der eine Theil ein recht-

liches Interesse, der andere Theil aber, welcher die Lösungs-
urkunde zu fertigen hat und schon befriedigt ist, hat kein
Interesse daran, zum Notar zu gehen. Nach den gegenwärtig
gesetzlichen Bestimmungen muß jedoch auch in den letzteren
Fällen der eine Theil den nicht interessirten Theil einladen,
mit ihm die Reise zum Notar zu machen, muß hiefür
entschädigen, wodurch die Lösung unverhältnismäßig ver-
theuert wird. Wie aber, wenn der Betreffende die Reise
überhaupt nicht antreten will? Das hat zur Folge, daß
die Sache, mag sie für den einen Theil noch so dringend
sein, liegen bleibt und gar keine Urkunde ausgefertigt wird.
Die verehrten Herren wissen ja, wie viele Geschäfte von
der Bevölkerung abgeschlossen werden, ohne daß die Besitz-
änderung im Grundbuche angestrebt wird, es kommen
Besitzwechsel vor, wo Liegenschaften an die erste, zweite,
dritte, vierte Person verkauft werden, und erst die vierte
Person geht ins Grundbuch, um für sich da Ordnung zu
schaffen. Wäre in allen diesen Fällen die Möglichkeit vor-
handen, wie es der vorliegende Gesetzentwurf bezweckt, die
Veränderung im Grundbuche ohne amtliche Legalisirung
zu erwirken, so hätten es die Leute nicht nothwendig, zum
Notar zu gehen, sondern dieser könnte die Urkunde auf
das Land zur qualificirten Fertigung schicken und die
Urkunde könnte dann ihren Weg ins Grundbuch finden. Dies
wäre eine anstrebenswerte Erleichterung für die Bevölkerung
und des Geschäftes. Aber nicht nur dies, es wäre auch insofern
eine Anforderung größerer Ordnung im Grundbuche erfüllt,
als dadurch das Grundbuch der Wirklichkeit eher entsprechen
würde. Ich könnte noch mehrere Beispiele anführen, in
welchen die Nothwendigkeit der Erleichterung des Legalis-
firungszwanges ganz klar vor Augen treten würde; allein
ich möchte, was die Frage des Bedürfnisses betrifft, nur
noch darauf verweisen, daß, wenn die gänzliche Abschaffung
des Legalisirungszwanges durch 20 Jahre durch Petitionen
der berufensten Factoren angeregt würde, wir doch annehmen
dürfen, daß für eine geringfügige Erleichterung desselben,
wie es der vorliegende Gesetzentwurf anstrebt, doch gewiß
ein Bedürfnis vorhanden ist. Nach allem Erörterten muß
ich also die Frage des Bedürfnisses bejahen.

Ich gehe nun zur zweiten Frage, ob nämlich die
Sicherheit des grundbücherlichen Rechtsverkehres durch
dieses Gesetz tangirt wird. Da möchte ich vor allem vor
der Auffassung warnen, als ob die Sicherheit des grund-
bücherlichen Verkehres nur durch § 31 des Grundbuchs-
gesetzes gewährleistet wäre. Nicht § 31 allein sichert den
grundbücherlichen Verkehr, sondern das gesammte Grund-
buchgesetz mit seinen 150 Paragraphen ist dazu berufen,
die Sicherheit des grundbücherlichen Verkehres zu wahren.
Ich will hiebei auf die einzelnen Paragraphen nicht ein-
gehen, da mich dies zu weit führen würde, sondern mache
nur aufmerksam auf die Paragraphen bezüglich der Zu-
stellung der Urkunden, wo es sich um die genauesten Vor-
schriften hinsichtlich der Zustellung der grundbücherlichen
Erledigungen an die berechtigten Personen selbst handelt,
ferner auf die Bestimmungen über äußere und innere
Form der grundbuchs-fähigen Urkunden u. s. w. Wenn also
§ 31 des Grundbuchgesetzes auf Beträge bis 100 fl. keine
Anwendung findet, so werden solche Urkunden damit noch
lange nicht der Rechtsunsicherheit preisgegeben, sondern
finden in den übrigen Bestimmungen des Grundbuchs-
gesetzes noch immer genügenden Schutz. Außerdem aber

verlangt das Reichsgesetz vom 5. Juni 1890 noch: 1.) daß
die Erleichterung des Legalisirungszwanges nur bei jenen
Privaturkunden platzgreifen soll, wo die Summe bis 100 fl.
ausdrücklich angegeben ist, auf das auch der minder Ge-
bildete sich über das Rechtsgechäft ein klares Bild machen
kann. Unklare Bestimmungen dürfen in der betreffenden
Urkunde nicht vorkommen. Und zwar bestimmt das Reichs-
gesetz diesbezüglich im § 1, daß die Bestimmungen dieses
Gesetzes keine Anwendung finden:

«Auf Urkunden, in welchen der Betrag einer For-
derung oder der Preis oder der Wert einer Liegenschaft
oder eines Rechtes überhaupt nicht bekannt ist, oder in
welchen die angegebene Summe ohne Zinsen und Neben-
gebühren den Betrag von 100 fl. übersteigt.»

Eine weitere Garantie für die Sicherheit des grund-
bücherlichen Verkehres ist darin gelegen, daß das Gesetz
vom 5. Juni 1890 ausdrücklich verlangt, daß die Zeugen
glaubwürdig sein müssen. Wer aber hat darüber zu
entscheiden, ob die Zeugen glaubwürdig sind? Darüber hat
nur derjenige zu urtheilen, welcher die Urkunde bezüglich
ihrer Eintragung ins Grundbuch zu erledigen hat, und
das ist der Richter selbst. Wenn also dem Richter eine
Urkunde vorliegt mit Unterschriften von Zeugen, die ihm
als nicht glaubwürdig erscheinen, so kann er das Gesuch
um die grundbücherliche Eintragung zurückweisen. Dann
bestimmt das Reichsgesetz vom 5. Juni 1890 weiter, daß
die Erklärung, welche die Zeugen abzugeben haben, von
ihnen selbst geschrieben sein muß, sie die schrift-
liche Erklärung abzugeben haben, daß sie denjenigen,
dessen Fertigung sie beglaubigen, genau kennen. Durch diese
Bestimmungen des Gesetzes werden die Analphabeten von
der Zeugenchaft bei derartigen Urkunden ausgeschlossen, und
damit ist auch die etwaige Einwendung unter Hinweis auf
die Analphabeten widerlegt, da dieselben weder fertigen,
noch die Fertigung beglaubigen können, daher außer Betracht
kommen. Nun ist es aber jedenfalls auch im Interesse der
betreffenden Partei, welche die Fertigung einer Urkunde
vollführt, die ins Grundbuch gelangen soll, solche Zeugen
zu wählen, welche so glaubwürdig sind, daß im Falle
eines späteren Processes ohneweiters die Identität der Unter-
schrift der Partei nachgewiesen werden kann, und es wird
sich gewiß jedermann hüten, solche Zeugen zu wählen, von
denen er annehmen kann, daß deren Glaubwürdigkeit bei
irgendeiner Gelegenheit angefochten werden könnte, oder
daß diese Zeugen im Falle eines Processes nicht in der
Lage wären, die Identität der Unterschrift nachzuweisen.
Falsificationen können allerdings vorkommen, aber sie sind
auch jetzt nicht ausgeschlossen, und vielleicht gibt es deren
ebensoviele, als zu der Zeit, bevor der Legalisirungszwang
in Oesterreich eingeführt worden ist.

Ich habe früher gesagt, daß dieses Gesetz in unseren
Nachbarländern seit dem Jahre 1890 zur Durchführung
gelangt ist. Ich habe in einzelnen Bezirken unserer Nachbar-
länder über die Wirkung des Gesetzes Erkundigungen ein-
gezogen, und da sind mir Mittheilungen zugekommen, daß
während der vier Jahre, seit welchen das betreffende Gesetz
in unseren Nachbarländern in Kraft steht, auch nicht ein
einzig Fall vorgekommen sei, welcher zu Klagen oder
Recriminationen wegen Erleichterung des Legalisirungs-
zwanges Anlaß gegeben hätte, und daß die Leute, wie
früher, auch jetzt zum Notar gehen, von diesem Gesetze

aber in jenen Fällen Gebrauch machen, wo es sich um die Erparung von weiten Wegen handelt.

Meine Herren! Wie ich eingangs meiner Rede nachgewiesen habe, daß dieses Gesetz ein Bedürfnis ist, so glaube ich auch nun nachgewiesen zu haben, daß die Rechtsicherheit durch dieses vorgeschlagene Gesetz nicht im geringsten tangirt wird, weshalb ich das hohe Haus erjuche, dem Antrage des Herrn Abgeordneten Pfeifer die Zustimmung zu ertheilen. (Zivahna pohvala na levi. — Lebhafter Beifall links.)

Der Antrag des Verwaltungsausschusses lautet:

«Slavni deželni zbor naj sklene:

- 1.) Priloženi načrt zakona se potrjuje.
- 2.) Deželnemu odboru se naroča, da pridobi Najvišje potrjenje temu zakonu.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

- 1.) Dem beiliegenden Gesetzentwurfe wird die Zustimmung ertheilt.
- 2.) Der Landesauschuß wird beauftragt, diesem Gesetzentwurfe die Allerhöchste Sanction zu erwirken.»

Deželni glavar:

Gospod poslanec baron Wurzbach se je oglasil k besedi.

Ich bitte den Herrn Abgeordneten, das Wort zu ergreifen.

Abgeordneter Freiherr v. Wurzbach:

Hohes Haus! Ein gewiegter Menschenkenner hat gesagt, daß man eine wenn auch verfehlte Bestrebung nur unverdrossen fortsetzen muß, um ihr von Jahr zu Jahr mehr Anhänger zu gewinnen. Dies ist auch bei dem vorliegenden Antrage der Fall. Im Jahre 1890 wurde hier der Antrag gestellt, den Legalisirungszwang für Beträge bis 100 fl. aufzuheben. Alle Gründe für und wider wurden bei diesem Anlasse sorgfältig geprüft, der Verwaltungsausschuß beantragte den Uebergang zur Tagesordnung, und der hohe Landtag gieng zur Tagesordnung über. Im Jahre 1893 kommt der Antrag, den Legalisirungszwang abzuschaffen, wieder zum Vorschein; der Verwaltungsausschuß stellt wieder den Antrag auf Uebergang zur Tagesordnung und der hohe Landtag geht wieder zur Tagesordnung über. Im Jahre 1896 wird der arme Legalisirungszwang von neuem bedroht. Die Gründe, welche für die Aufhebung des Legalisirungszwanges sprechen, haben sich mittlerweile um einen Grund, auf dem früher großes Gewicht gelegt wurde, vermindert. Die Legalisirung von Urkunden, bei welchen es sich um Beträge bis 100 fl. handelt, geschieht jetzt unentgeltlich, und der Verwaltungsausschuß beantragt — nicht mehr den Uebergang zur Tagesordnung. Ich will heute weder für, noch gegen den Legalisirungszwang im allgemeinen sprechen, — es ist in dieser Angelegenheit hier und auch anderwärts so viel gesprochen worden, daß mir nichts mehr zu bemerken übrig bleibt, — wohl aber will ich gegen den vorliegenden Antrag eintreten. Die Frage, betreffend den Legalisirungszwang, kann meiner Ansicht nach nur durch die gänzliche Aufhebung oder durch die uneingeschränkte Beibehaltung desselben richtig gelöst werden.

(Priterjevanje v središči. — Zustimmung im Centrum.) Der Umstand, daß mehrere Landtage anders entschieden haben, ändert an meiner Ueberzeugung nichts. Durch die theilweise Aufhebung des Legalisirungszwanges entsteht ein ganz unzulässiges Privilegium. Der Legalisirungszwang ist entweder überflüssig oder zweckmäßig; ist er überflüssig, dann soll er abgeschafft, und zwar gänzlich abgeschafft werden für jede Urkunde und für jeden Betrag. Die beantragte theilweise Abschaffung des Legalisirungszwanges bedeutet ein Privilegium für bestimmte Beträge und damit eine ganz ungerechtfertigte Belästigung, ich will nicht sagen, Bedrückung für jene, welche Urkunden über Beträge von mehr als 100 fl. auszufertigen haben. Ist aber, worüber ich jetzt nicht entscheiden will, der Legalisirungszwang zweckmäßig, dann entsteht aus der beantragten theilweisen Abschaffung desselben das Privilegium der geringeren Sicherheit für Beträge bis zu 100 fl., und dieses Privilegium der geringeren Sicherheit, des schlechteren Rechtes für Beträge bis zu 100 fl. halte ich für ebenso unzulässig, wie die Bezeichnung solcher Beträge als «geringfügig», da auch Beträge unter 100 fl. für viele Leute von der höchsten Bedeutung sind.

Ich stelle daher den Antrag:

«Der hohe Landtag wolle beschließen:

- a) Der Antrag des Verwaltungsausschusses wird abgelehnt.
- b) Der Landesauschuß wird beauftragt, eingehende Erhebungen zu pflegen und in der nächsten Landtagsession zu berichten, ob die gänzliche Aufhebung des Legalisirungszwanges anzustreben sei.»

(Pohvala v središču. — Beifall im Centrum.)

Deželni glavar:

O prvem predlogu gospoda poslanca barona Wurzbacha se ne more glasovati, ker je negativen, glede drugega dela pa, ki se glasi:

«Der Landesauschuß wird beauftragt, eingehende Erhebungen zu pflegen und in der nächsten Landtagsession zu berichten, ob die gänzliche Aufhebung des Legalisirungszwanges anzustreben sei.»

pa prosim gospode poslance, ki podpirajo ta predlog, da izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt in je v razpravi.

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Globočnik ima besedo.

Poslanec Globočnik:

Visoka zbornica! Ce sem si izprosil besedo v tej jako važni zadevi, ne smete misliti, da sem to storil zato, da bi govoril za svoje stanovske koristi, ampak izprosil sem si besedo zato, da kot jurist izrečem svoje prosto mnenje v tako važni zadevi. In jaz mislim, da zastopam tudi interese svojih volilcev, ako izrazim svoje pomisleke zoper predlog častitega gospoda poslanca Pfeiferja, ki je jako važen in sega globoko v narodnogospodarske razmere naše dežele, kajti ta predlog se tiče pred vsem zemljiške knjige in se tiče tudi

realnega kredita, in jaz mislim, da je potrebno za vsacega od nas, da stvar dobro premisli, predno se odloči ali za ali zoper ta predlog.

Vprašanje nastane: kaj je namen predloga poslanca Pfeiferja? Namen predloga je, da bi se legalizacija za malenkostne zemljoknjižne zadeve, torej za take, katerih vrednost ne presega 100 gld., odpravila tudi v naši deželi. Predlog ima torej namen, da bi se legalizacija vsaj deloma izpodbila, da bi se torej pravni inštitut legalizovanja, ki je neizmerne važnosti za zemljiško knjigo, deloma odpravil, in ž njim tudi deloma izpodkopal glavni stebelj pravnega posloppja, na katerem sloni red, pravilnost in sigurnost naše zemljiške knjige. Vprašanje je torej sproženo glede legalizacije sploh.

Gospoda moja, ali je legalizacija potrebna ali ni potrebna? Tu si dovoljujem, svoje priprosto mnenje izraziti, da je legalizacija potrebna, in to mnenje je oprto na vsakdanjo skušnjo in na pojave najboljših juristiških veščakov, Hye-ta, Ungerja, Glaserja in Herlesta. Vsi ti slavni juristi (Poslanec dr. Tavčar — Abgeordneter Dr. Tavčar: «Pfeiferja si pozabill») so se izrazili z vso odločnostjo, da je legalizacija potrebna. In zakaj je potrebna, gospoda moja? Zaradi pravne stabilnosti, zaradi zaupanja v zemljiško knjigo. Če hočemo, da se zaupanje v zemljiško knjigo vzdrži, potem mora biti knjiga oprta na listine pri svojih činih, ki so same vsega zaupanja vredne, torej ki so izdelane sigurno, verodostojno in zaupanja vredno, izdelane torej od javnih funkcionarjev ali pa od privatnih oseb, na katerih je pa podpis stranke uverovljen ali legalizovan.

To načelo so sprejele vse kulturne države v Evropi in zunaj Evrope, morebiti je Turčija jedina izvzeta, vse druge države so pa spoznale, da je potrebno sigurno in točno postopanje pri vknjiževanju in napravile so postave, katere ukazujejo, da morajo biti listine, na katerih podlagi se vknjižuje ali od javnih oblastev izdelane ali od notarjev legalizovane. V Švici in na Bavarskem velja določilo, da se smejo za zemljiško knjigo producirati le od javnih funkcionarjev izdelane listine, ako hočejo biti merodajne. Druge države so bile milejše in so vpeljale legalizovanje. Naša država do leta 1871. ni imela posebnega zakona glede legalizacije, leta 1871. pa je sprejela zakon z dne 25. julija 1871. leta, št. 95 državnega zakonika in v § 31. določbo, da se sme vknjiževati le na podlagi listin, ki so legalizovane. In od takrat naprej vrši se pri nas zemljeknjižno delovanje na podlagi legalizovanih listin, in to delovanje je v tako lep red spravilo zemljiško knjigo, da se je realni kredit gotovo povzdignil zelo visoko in, gospoda moja, to so srečne razmere, katere treba vzdržavati še naprej in torej moramo izpodbijati vsako stvar, ki bi utegnila tem ugodnim razmeram delati škodo. Torej moramo biti zoper zakon z dne 5. junija 1890, šte. 109 drž. z., in torej tudi zoper predlog častitega gospoda tovariša Pfeiferja.

Če se ozremo nazaj, kako je bilo pri nas pred letom 1871., predno je bilo legalizovanje ukazano po zakonu, prepričamo se lahko, da tiste razmere niso bile ugodne ne za javni kredit, ne za sigurnost zem-

ljiške knjige. Dokler so bila v veljavi še patrimonijalna sodišča, torej do leta 1848., ni bilo kvarno pomajkanje legalizacije.

Takrat so se listine delale izključno pri patrimonijalnih sodiščih. Te listine so bile gotovo sigurne, ker so bile napravljene pred javnimi funkcionarji. L. 1848. so se vsled prekucije razmere predrugačile, patrimonijalna sodišča so se odpravila in c. kr. uradom, ki so stopili na njih mesto, ukazalo se je, da nimajo več posla imeti z izdelovanjem listin. Takrat je torej važen faktor izstopil iz službe pri sestavljanji listin, pa nastopil je drug, jako žalosten faktor — namesto patrimonijalnih sodišč nastopil je zakotni pisar in ta je take listine delal, da je spodkopal veljavo javne knjige in jej vzel zaupanje pri narodu. In to je bilo čisto naravno.

Naša vlada je leta 1870. začela preiskavati te razmere in je razvidela, da je tukaj treba nekaj ukreniti. Napravila se je neka statistika, pa tista ni bila bog ve kaj vredna, ker se ni pripravljala od leta do leta naprej, ampak se je nazaj delala za 10 let. Ta statistika, katero je vlada nabrala s pomočjo nadsodišč in deželnih oblastev, je pokazala, da je bilo od l. 1861. do l. 1870., torej v teku desetih let falzificiranih 1581 listin (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «Čujte!»), od katerih je pripadalo na Češko 729, na Gališko 310, na Moravsko 298 in na druge dežele primerno manjše število. (Poslanec Klun: — Abgeordneter Klun: «Koliko pa na Kranjsko?») Torej to so važne številke, ako se izkaže 1581 falzifikatov. Pomislite pa, koliko je bilo falzifikatov, ki niso bili izkazani, koliko taci, ki so ostali med domačimi ljudmi, posebno taci, ki so ostali v družinah in rodbinah zakriti. Kolikokrat se zgodi — in skušnjava je velika — da mož ženo opehari, da mož ponaredi listino v ta namen, da bi prednost dal kakemu drugemu upniku in izpodbil doto svoje žene. Kolikokrat se zgodi, da sin, ki je prevzel od očeta posestvo previsoko obremenjeno, skuša očeta opehariti in pusti listino tako popraviti, ker oče zaradi starosti ne more dosti hoditi k sodnji, da pride oče ali brat ali sestra v škodo. Takih slučajev v družinah je neizmerno veliko, pa ti ostanejo zakriti. Torej, če je 1581 slučajev, da so se listine falzificirale, bilo izkazanih, smemo gotovo računati, da jih je bilo s tistimi, ki so ostali zakriti, skupaj gotovo še enkrat toliko. Torej je bilo potrebno, da je vlada zoper to kaj storila, in da je z zakonom z dne 25. julija l. 1871. legalizovanje vpeljala in tem razmeram odločno daljno pot zaprla, to je bilo jako koristno. Torej mi lahko rečemo, legalizacija je bila jako koristna in bo tudi v prihodnje koristna, in mi smemo le zadovoljni biti s takimi odredbami, ki dajejo veljavo in sigurnost javni knjigi in javnemu kreditu.

In te razmere naj bi mi sedaj predrugačili s tem, da sprejmemo predlog gospoda poslanca Pfeiferja in vpeljemo zakon od 5. junija 1890? Gospoda moja, kak je ta zakon? Nek poslanec — bil je jurist — ga je v zadnji deželnozborski dōbi imenoval «zmešnjavo» in je precej resnice s tem pogodil; drugi poslanci so ga nazivljali s čisto drugimi imeni, ki bi se nekako strinjala z našo besedo «spacek» («jurističes Unding»).

In gospoda moja, če zakon pogledamo, moramo res skorej misliti, da zakonodajalec sam prav nobenega zaupanja ni imel v razmere, ki so zapopadene v tem zakonu, kajti če bi bil imel zaupanje, bi ne bil take zapreke naredil glede odprave legalizacije. Zakaj se v zakonu določuje, da veljaj legalizacija samo za zneske nad 100 gld., saj vender tudi manjše svote zaslužijo državno varstvo. Zakaj se zahteva, da ne veljaj olajšava za listine, ki se podajajo za deželno desko — Landtafel? Zakaj so izveta pooblastila? In potem, zakaj pa zakon v § 1. določa, da se sme vknjižba vršiti na podlagi takih listin le v okrožji sodnega dvora prve instance, v katerem se je listina napravila? Torej s tako listino, ki je sestavljena na podlagi te postave, posestnik recimo v Trebnjem na podlagi listine, ki je napravljena v Ljubljani, ne more v Trebnjem izbrisati dolga iz knjige, kajti veljavna je samo za okrožje sodnega dvora prve instance, v katerem se je izdelala listina.

Poglejte, kake zapreke bodo s časom nastale, kajti na tiste stvari marsikdo ne bo mislil, in ljudje bodo imeli le škodo, ako bodo take listine producirali in hoteli uporabiti olajšave. Sploh pa te razmere same na sebi obsojajo zakon. Ako hoče država lmeti legalizacijo, naj ostane konsekventno pri njej. Jaz sem v tem oziru istega mnenja, kakor častiti neposrednji gospod predgovornik: Ali naj ostane legalizacija principijelno za vse zneske in vrednosti, ali pa naj se popolnoma odpravi. To bi bilo konsekventno, ampak le nekatere vrednosti varovati, drugih pa ne, to ni pravično in jaz bi rekel, tudi ne vredno in ne dostojno za tako državo, kakor je Avstrija, ki se imenuje pravna država.

Poglejmo pa, kaki so razlogi, ki se navajajo za predlog gospoda Pfeiferja?

Prvič se pravi, da se bodo malemu možu prihranili troški, in drugič, da se bodo odpravile marsikatero sitnosti in inkomoditete, ki so združene z legalizacijo.

To so prazni razlogi. Kar se tiče troškov, poudarjal je že prečastiti gospod poročevalec sam, da so notarji sklenili, da se legalizujejo listine, katerih vrednost znaša pod 100 gld., brezplačno. Ta sklep se je storil na shodu notarskega zbora dne 13. novembra 1890. Po postavi bi bilo za take listine plačati le 30 kr., pa še teh sedaj kmetu ni treba plačevati, ker je legalizovanje, če se gre o listinah za take zneske, brezplačno. Kar se torej tiče troškov, mislim, da se nima nobeden čisto nič pritoževati. Kar se pa tiče sitnosti, ki so združene z legalizovanjem, pa tudi niso take, da bi posebno nadlegovale tistega, ki ima kaj legalizovati. Kajti, saj ni treba, da kmet ravno pride legalizovat takrat, ko ima največ domačega posla, to je poleti. In da se tudi tako godi, nam kaže skušnja. Kmet poleti pusti pisarne sodniške in notarske pri miru. Meseca junija, julija in avgusta so sodniške in notarske kancelije prazne. Šele, ko je največji svoj posel opravil, to je o zimskem času, pride kmet v pisarne, in takrat brez zamude opravlja take stvari. Sicer pa, koliko takih stvari pa ima kmet? Če ima poprečno eno na leto, je to veliko, marsikdo pa ima eno tako stvar morebiti v celem svojem življenji.

Potem se je poudarjalo, da nekater kmet ne more v mesto, ker je bolehen, ali ima kako drugo hibo. Gospoda moja, tudi to ni noben uzrok. Ministerska naredba z dne 15. maja 1873 drž. zak. št. 249 ukazuje sodniškim uradnikom, da morajo takrat, kadar pridejo na deželo komisijonirati, tudi legalizovati, ako se stranke oglasijo, in sicer brezplačno, ne da bi se strankam smeli računati komisijski troški. Ako je torej kdo pohabljen, ni mu treba priti na sedež notarja ali sodnije, temveč tudi doma lahko listino podpiše, ki se potem legalizuje. Ta uzrok torej ne velja.

Gospoda moja, saj pa je tudi mogoče, da se napravijo na deželi notarski uradni dnevi. Take razmere imate že v nekaterih krajih. Tako n. pr. je v Radovljici vdomačeno, da hodi notar vsak mesec v Bohinj. Kjer so taki notarski uradni dnevi potrebni, se s posredovanjem ministerstva lahko napravijo.

Te sitnosti legalizacije se zelo zmanjšajo, ako se vse okoljnosti v pošte v zamejo. Vender mislim, da so listine za zemljiško knjigo tako važne in večkrat tako komplicirane, da vkljub temu, če se zakon sprejme, kmet malih troškov in sitnosti ne bo obvarovan. Listine n. pr., ki se tičejo simultanih hipotek, so tako komplicirane, da jih še navadni pisarniški uradniki, ki delajo pri notarji že desetletja, ne znajo napraviti, ampak jih mora izdelati notar sam. Tudi treba pri takih listinah v zmislu napominanega zakona natančno zapisati vložek, parcelne številke, treba natančno zapisati še druge stvari, sploh treba velike natančnosti, in tega morda stranke same ne bodo znale pogoditi. Torej olajšave in troški z novim zakonom ne bodo veliko na boljsem.

In kaj pa bodo posledice tega zakona? Posledice pa bodo te, da ta zakon morebiti kmetu, kateremu je namenjen, ne bo mogel veliko koristiti, kajti po naj-novejših statističnih izkazih imamo v naši deželi 34% analfabetov, in ako mi odštejemo od tega števila mesta, potem ostane za deželo morebiti še enkrat tako slab odstotni stavek; lahko potem rečemo, da se poviša odstotni stavek na 68—70% analfabetov. Torej kmet ne bo veliko mogel izdelavati takih listin in mu bo še težko priče pridobiti, kakor jih zakon zahteva, kajti te morajo biti zmožne, zapisati krstno ime, družbinsko ime, leto, stanovanje, obrti in končno še tist legalizacijski identitetni pristavek, katerega zahteva zakon v § 1. Torej takih prič kmetu ne bo lahko dobiti, in naravna posledica temu bo, da se bodo dobile priče, ki bodo iz pričevanja napravljale posebno obrt. To bodo tisti zakotni pisarji, ki bodo ljudstvo izsesavali. Listine bodo slabe, ne bodo za rabo pri zemljiški knjigi, listine se bodo zopet začele falzificirati, in nadaljna posledica bo, da bo kmetič, ki bo s tako listino prišel pred sodišče za zemljejknjižno intabulacijo, ali izbris dolga, ali prepis kake pravice, zavržen s svojo prošnjo, in nadaljna posledica bo, da bo moral novo listino napraviti in novo prošnjo delati pustiti, da bo torej imel dvakratne troške za listino in za prošnjo. Če bi zakon obveljal, potem bi bil kmetič v marsikaterem oziru glede troškov še na slabšem, in tudi pota ne bodo izostala, in nadaljna posledica bodo morebiti še pravde. Če bo pa listina falzificirana, bo posledica tudi še kazenski kon-

fikt, ki se morebiti konča z ječo, če bo kmetič preveč poslušal zakotnega pisarja.

To bo konec tega ljudoljubnega predloga, katerega gospodje priporočajo kot jedino izveličanje za kmeta. Realni kredit bo popolnoma propadel in sigurnost zemljiške knjige bo čisto izpodbita. (Poslanec Klun: — Abgeordneter Klun: «Kaj še!») (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: «Gospod kanonik vse vé!») Kot jurist moram izreči, da se ne morem ogreti za zakon in jaz odsvetujem, da bi se to, kar imamo dobrega, odpravilo za nesigurno stvar, katere ne poznamo in od katere se mi zdi, da ne bo tako dobra, kakor to, kar imamo sedaj. «Quod bonum, tenete!» pravi star izrek, držimo se dobrega tako dolgo, dokler gotovo ne vemo, da pride kaj posebno boljšega.

Iz teh razlogov bom glasoval proti predlogu častitega gospoda tovariša Pfeiferja, in sicer ne kot notar (Poslanec Klun: — Abgeordneter Klun: «Seveda ne kot notar!») ampak kot poslanec (Poslanec Klun: — Abgeordneter Klun: «Kaj pa, kot poslanec!»), kot zastopnik svojih volilcev. (Živahno odobravanje v središči. — Lebhafter Beifall im Centrum.)

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Pfeifer se je oglasil k besedi.

Poslanec Pfeifer:

Gospoda moja! Po temeljitem poročilu častitega gospoda poročevalca nisem pričakoval, da se bo unela tako obširna debata, tem manj, ker so razlogi za odpravo ali proti odpravi posilne legalizacije v tej visoki zbornici že tako temeljito in na vse strani prerešetani, da ima itak vsakdo gospodov tovarišev svoje prepričanje o tem. Sklicujem se le na to, da so razni deželni zbori brez pomislekov in skorej brez debate sprejeli one boljše, ki jih ponuja državni zakon z dné 5. junija 1890.

Gotovo se v dotičnih deželah tudi nahajajo sleparji, zakotni pisarji itd., kar pa tamošnjih juristov, advokatov in notarjev — imenujem mej drugim slavnoznanega advokata in jurista gospoda dr. Mengerja — ni oviralo sklepati to postavo. Spolnujoč svojo poslaniško dolžnost in z ozirom na obljubo, dano svojim volilcem, predložil sem v novič ta predlog, katerega usodo polagam v roke visoke zbornice. (Klici na levi: — Rufo lints: «Dobro, dobro!»)

Deželni glavar:

Gospod poslanec Zelen ima besedo.

Poslanec Zelen:

Visoka zbornica! Ker je predmet današnje razprave jako važen, želim tudi jaz spregovoriti nekoliko besed in sicer le iz praktičnega stališča; prosim pa, da ima visoka zbornica nekoliko potrpljenja z menoj, ker nisem izvežban govornik.

Gospod predgovornik je trdil, da bodo tisti, ki imajo napravljati listine nad 100 gld. glede pravne varnosti na slabšem. To ni res, ker bo vsak lahko prej ko slej pustil legalizovati tudi take listine, katerih vrednost je pod 100 gld., ako bo že imel kake pomisleke.

Potem je častiti gospod predgovornik govoril o falzifikacijah in je rekel, da jih je bilo posebno veliko na Češkem — namreč 729 — na Moravskem itd. Na Kranjsko je pozabil in torej jih je bilo tukaj najbrž jako malo. (Poslanec Klun: — Abgeordneter Klun: «Šestnajst!») Čudno se mi pa zdi le to, da so ravno one dežele, n. pr. Češka, kjer je bilo največ listin falzificiranih, najprej odpravile legalizacijo. (Klici na levi: — Rufo lints: «Dobro, dobro!»)

Dalje je naglašal, da se bodo delali falzifikati, ako ne bo listine tisti videl, ki je avtoriziran, da jo potrdi. Vprašam Vas, gospoda, ali dva moža nista več vredna, koja bosta ko priča listino podpisala, kakor eden? (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «Ne vselej!») Prosim, ne se smejati. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «Jaz se lahko smejam, kadar se hočem!») Če dva moža kako stvar potrđita, je to bolje, kakor če jo potrdi samo eden. Tudi za sodbo je treba dveh prič, ena ne zadostuje. (Poslanec Globočnik: — Abgeordneter Globočnik: «O pač, pri kazenskem postopanju!»)

Potem je rekel gospod predgovornik, da ima kmet zadosti časa in da si čas lahko razdeli ter gre k notarju, kadar mu je ravno prilično. Gospod predgovornik ni kmetovalec, in zato ne more o tem govoriti, jaz pa pravim, da kmet nima prav nič časa, da mu ga kar nič ne preostaja. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «No, no!») O kmetu se gotovo ne more trđiti, da ima 24 ur na dan prostega časa (Poslanec Globočnik: — Abgeordneter Globočnik: «Za božja pota ga ima»), kakor je zadnjič neki gospod poslanec iz središča rekel, da ga imajo duhovni. Kmet gre k sodniji ali k notarju, le kadar mora iti. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «Gre lahko, kadar ima čas!»)

Reklo se je dalje, da kmet glede legalizacije listin pod 100 gld. nima nikakih troškov. Prosim, troške ima gotovo. Prvič mora dotičnik iti tja, kjer je sedež notarja, namreč k sodišču in tam so ravno notarji. Sodišča so pa večidel zelo oddaljena od velike večine vasi. Pregledal sem kilometerske distance in našel, da je na Kranjskem več kakor 500 vasi, ki so od sodišča oddaljene od 20—30, od 30—40, od 40—50, od 50—60 in od 60—70 km., ena občina, Črni potok (Schwarzenbach) namreč, pa ima celo 74 km do sodišča v Kočevji. Recimo torej, da ima kmet 50 km do notarja. On, kmet, pride tja k notarju, pa notar je z delom preobložen, pošlje kmeta k sodniku; sodnik ima tudi dosti opraviti, in ga pošlje zopet nazaj k notarju (Poslanec Globočnik: — Abgeordneter Globočnik: «Sodnija mora legalizirati!») in tako ga gonijo tja in sem, in nazadnje še ni nič opravil in mora v dotičnem kraju prenočiti. To so torej že gotovi troški. Kje pa so potem koleki, priče itd. Na sedeži notarja se priče težko dobé, kmet jih mora od doma pripeljati in jih

zato plačati, zastoj ne gre nobeden. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «Tako tudi ni!») Pač, doma stori to sosed sosedu kot prijatelj. (Poslanec Hribar: Abgeordneter Hribar: «Sedaj tudi!»)

Odprava legalizacije bo za kmeta velika olajšava. Ljudstvo si jo želi, ker si želi prihraniti troške in pota, katerih ima itak zadosti na vse strani. Glasoval bom torej za odpravo legalizacije; ne ker je izšla ta misel od stranke, kateri pripadam, ampak ker poznam želje našega ljudstva in sem prepričan, da so v tem oziru opravičene. Prosim torej visoko zbornico, da blagovoli pritrditi predlogu gospoda poslanca Pfeiferja.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec dr. Tavčar ima besedo.

Poslanec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! Kadar se je še ta stvar razpravljala v deželnem zboru, bil sem vedno proti njej. In to s polnim prepričanjem, dasi sem jurist in advokat. Gospodje iz one (leve — linken) strani in gospod poslanec Pfeifer sam mora priznati, da bi bil zakon, ki se nasvetuje od strani upravnega odseka, v prvi vrsti koristen ravno advokatom. Če se vzlic temu oglašam proti nasvetu upravnega odseka, smete mi verjeti, da to storim samo s prepričanja, da bi zakon ne bil koristen za naše ljudstvo. Dovoljeno mi torej bodi, da spregovorim nekoliko besed in da upravičim današnje svoje glasovanje. To se mi vidi tembolj potrebno, ker so se mnenja o tej stvari začela v ti zbornici nekoliko majati.

Častiti gospod poročevalec upravnega odseka uživa danes slavo in poveličanje na oni (levi — linken) strani visoke zbornice. Spominjam se pa, da je v prejšnjih letih neprestano stal na strani tistih, ki so bili proti temu zakonu. (Ugovor na levi. — Widerpruch links.) To vsaj mislim, čeravno ne vem za trdno. (Poslanec Globočnik: — Abgeordneter Globočnik: «Da, da!») Zategadelj se mi vidi koristno in umestno, da povem, zakaj se nisem podal na pot poročevalčevu, in kako to, da sem ostal na starem svojem stališču. Gospoda moja, vzlic temu, da je gospod poslanec za notranjske kmetijske občine danes tako temeljito in važno govoril, vzlic temu moram priznati, da me njegov govor ni spokoril in tudi ne privedel do prepričanja, da bi koristi našega ljudstva v resnici zahtevale ta zakon. Prišlo je le v modo, da nasprotna stranka vsako leto prihaja s to zahtevo; in ko to vidim, spominjam se nehote neke zgodovinske črtice izza časa, ko je Viljem zasedel angleški prestol. Tedaj je parlament sestavljal pogoje, pod katerimi so ga hoteli potrditi kot kralja. V parlamentu je sedel tudi nek priprost zastopnik iz severnih krajev Angleškega in leto za letom je zahteval, da se mora na neki mitnici v severnem okraju stalno in bistveno spremeniti mitničarski red. In pri tisti priliki, ko so parlamentarci kralju naznanjali dolgo vrsto pravic, katere bo moral spoštovati, ustal je tudi zastopnik dotičnega severnega okraja in je spregovoril: «Slavni parlament, ali bi ne bilo umestno, sprejeti v

deklaracijo pravic naših tudi mitničarski red na mitnici mojega okraja?» (Veselost v središču. — Heiterkeit im Centrum.) Tako se godi leto za letom tudi pri nas. Vsako leto ustane častiti naš prijatelj Pfeifer in upraša: «Kaj pa je z našo legalizacijo?» Vsako leto je stavil dotični svoj predlog in vsako leto je dosedaj z njim pogorel. Letos je sicer videti, da se mu bo predlog srečno izpodnesel. Jaz pa moram priznati, da temu predlogu ne morem dajati in pripisati večje važnosti, nego se je moglo iz stališča cele Angleške pripisati važnosti predlogu, da naj se mitničarski red na neki mitnici spremeni. (Veselost v središču. — Heiterkeit im Centrum.)

Gospoda moja, ne bom na dolgo in široko govoril, ampak samo kratko hočem povedati, čemu sem proti zakonu kot jurist, kot advokat. Cela stvar, o kateri je govoril gospod poslanec Zelen, ni taka, kakor si jo misli on. Če pravi, da potrebe ljudstva pozna, dvomim, da bi to bilo res. (Poslanec Zelen: — Abgeordneter Zelen: «Dobro jih poznam!») Mogoče, da vé, kaj se na misijonih godi, ali o drugih stvareh pa morda ni tako poučen, kakor misli. (Poslanec Zelen: — Abgeordneter Zelen: «Morda bolje, kakor gospod dr. Tavčar!») Če v tej zbornici pravi, da pozna razmere boljše od mene, je to nekaka notranjska baharija, proti kateri ne bom drugega ugovarjal nego to, da se Zelen moti. In to bom glede predležčega zakona dokazal.

Pravi se, da se bodo ljudstvu z odpravo legalizacije prihranili pota in koleki. (Klici na levi: — Rufe links: «Koleki ne!») Prosim, ko ste zanesli to agitacijo med ljudstvo, govorili ste tako, da ljudstvo po deželi misli, da mu, če se sprejme ta zakon, ne bo več treba plačevati kolekov. In ravno tukaj se mi vidi zakon jako nevaren. O tem pozneje! Častiti gospod tovariš Globočnik je že naglašal, kako komplicirana je cela stvar glede zemljiške knjige in koliko predpisov je, katere treba vestno spolnovati, ako se hoče, da se prošnja pri zemljiški knjigi usliši. To je resnica, in zato se bojim, da bodo ljudje, ako se sprejme ta zakon, mislili, da lahko vse prošnje, listine in vse, kar spada v javno knjigo, napravljajo sami. To je treba jako dobro pomisliti. Vi pravite, da se bodo potrebne poti prihranjevale ljudstvu, o katerem je gospod poslanec Zelen govoril, da nima prostega časa. Jaz pa pravim, da si ljudstvo potov ne bo prihranilo. Gospod poslanec Zelen je izračunal kilometerske daljave od nekaterih vasi do notarskega sedeža. Vprašam ga pa, ali pozna potrebe našega ljudstva tako, da more reči, da bo od danes naprej kmet prodajal svoja zemljišča, ne da bi se kupec kaj brigal za javno knjigo? Ali je v stanu v svojej bistroumnosti misliti, predno bo kdo kmetu posodil 50 ali 100 gld., da ne bo zahteval, da gresta k zemljiški knjigi, pregledat stanje dotičnega posestva? Torej o potih čisto nič ne govorite. (Poslanec Zelen: — Abgeordneter Zelen: «Že vsak svoje vé!») Gospod Zelen je, kakor vidim, jako bojevit človek, samo obžalujem, da mi je zakon bolj važen, kakor njegova oseba, s katero se torej sedaj ne bom pečal. Pridržujem si pa, mu pri kaki drugi priliki morebiti tudi katero povedati.

Torej pota bodo ostala tista, kakor dosedaj. Posledica odprave legalizacije bo pa pred vsem ta, da se bodo zemljeknjižne prošnje začele napravljati doma, in ker je pri teh prošnjah treba silno paziti, da se ne napravi kaka napaka, prepričan sem, da bo od prošelj, ki se bodo poskušale napravljati po županstvih ali župniščih, več kakor 50% takih, s katerimi javna knjiga ne bo mogla ničesa opraviti. Morala jih bo zaradi formalnih pregreškov zavrniti. Kmet, ki je na kako posestvo posodil 100 gld., dobil bo odbito prošnjo, ali niti vedel ne bo, da je prošnja odbita, meneč, da je stvar v redu. In šele, ko bo iskal plačila, bo našel, da niti zavarovan ni, da njegova terjatev ni vknjižena v javni knjigi, ker se mu je prošnja s formalnih razlogov zavrnila in je on to prezrl.

Še bolj nevarna pa je neka druga stvar, in to je pravi argument, ki se dá navajati proti nasvetovanem zakonu. Vi veste, kako veliko vlogo igrajo v pravnem življenju koleki in dasiravno je prijatelj Pfeifer rekel, da si bodo ljudje prihranili koleke, sem jaz popolnoma prepričan, da bo uspeh ravno nasproten. Vse listine, namenjene za javno knjigo morajo biti pravilno kolekovane in ravnokoli prošnje in rub ike. In Bog zna, ali gospod Zelen vé, kaj je rubrika. (Poslanec Klun: — Abgeordneter Klun: «Seveda ne!») — Poslanec Zelen: Abgeordneter Zelen: «Bom šel k gospodu dr. Tavčarju v šolo!») Prepričan sem, da ljudje, ki so slišali gospoda poslanca Pfeiferja, ne bodo kolekovali ne listin, ne prošelj in ne rubrik (Poslanec Klun: — Abgeordneter Klun: «Kaj še!») in če jih bodo kolekovali, delali bodo napake. Vzlic temu, da je gospod kanonik Klun danes tako dobre volje in da mi vedno tako oblastno posega med govor, prepričan sem, da mi tudi ne vé povedati, kako se morajo listine od 50 do 100 gld. vrednostij kolekovati, da ne zapadejo kazni. (Veselosť v središču. — Heiterfeit im Centrum.) Nasledek bo ta, da se ne bodo samo mnoge prošnje pokvarile, ker se bodo napačno sestavljale, ampak kmet se bo tudi od strani pristojbinske oblasti kaznoval in bo obilne globe plačeval. (Poslanec Zelen: — Abgeordneter Zelen: «To se tudi pri vas godi!») Mogoče, ali jaz to lahko plačam, morebiti ložje kakor Vi, ali vsaj kakor kak navaden kmet! Torej ne kažite tiste furmanske ošabnosti, kakor da bi ne vedeli, kdo da ste Vi!

Pa še nekaj. Zakon, ki se predlaga, je tak, da se bodo tudi listine, ki ne spadajo pod ta zakon, lahko po njem napravljale in tu leži velika nevarnost. Že sedaj boleha naš kmet na tem, da pri kupnih pogodbah rad zamolči kak majhen del kupnine v dotični listini, odslej pa, ko bodo prejšnji korporali delali kupna pisma, utegne se kaj lahko pripetiti, da se bo v listino zapisalo 100 gld., med tem ko znaša prava kupnina recimo 1500 gld. Ljudje si bodo ravnó mislili, da si s tem prihranijo pota in koleke. Bojim se, ako se bodo jedenkrat brezvestni pisarji polastili tega zakona, da se bo zamolčalo jako veliko kupnin in kaj bo posledica? Ko bo prodajalec zahteval kupnino n. p. 1500 gld., bode kupovalec produciral listino in rekel: «Poglej, kupnina znaša samo 100 gld.» Prodajalec se bo zatekel k advokatu, pa ta mu bo v zmislu občnega državljanskega zakona rekel: «Pri

pismeni pogodbi velja samo to, kar je v listini zapisano.» Potem pa se bo oglasil še pristojbinski urad in bo dejal: «Poglej, 1400 gld. si zamolčal, sedaj bodeš pa plačal to in to globo, da boš vedel, kaj se pravi kupnino zamolčati!» Tega se bojim in prepričan sem, da se bodo pri kolekih in pri zamolčanji kupnin dogajale velike nesreče, ako sprejmete ta zakon. Iz svojega stališča kot advokat bi ne smel ničesa imeti proti zakonu, ker sem uverjen, da bi s tem zakonom dobil marsikatero pravdo v pisarno. Kot človek pa, kateremu je v resnici na srcu blagor kmetskega ljudstva, ne morem želeči, da bi ga dajali v roke zakonitim pisarjem ali pa c. kr. davkarji, ki bi ga rubila zaradi pristojbinskih glob. Ako danes sprejmete zakon, ki se Vam predlaga, videli boste, da čez nekaj let naš kmet ničesa o njem ne bo hotel vedeti in začel bode zopet hoditi k ljudem, ki so poklicani, vršiti pravniški posel. Do takrat pa se bo zgodilo veliko nesreče in škode vsled tega, ker bodo ljudje morali plačevati globe in ker bodo delali slabe prošnje, katere se bodo pri javni knjigi odbijale.

To Vam prepuščam v preudarek in prosim Vas, da stvar dobro premislite. Naravnost pa moram zavračati, da bise, kakor se je tovarišu Globočniku očitalo, da je govoril kot notar, tudi meni očitalo, da sem govoril kot advokat. Ne protivim se z advokatskega stališča nasvetu upravnega odseka, temveč. (Poslanec Klun: — Abgeordneter Klun: «Kot poslanec!») protivim se mu zategadelj, ker sem trdno prepričan, da zakon ne bo v korist našemu kmetskemu prebivalstvu. (Odobrovanje v središču. — Beifall im Centrum.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec Jelovšek ima besedo.

Poslanec Jelovšek:

Visoka zbornica! Ne bil bi se oglasil k besedi, pa primoran sem v to, ker so nekateri gospodje predgovorniki, kar jako obžalujem, nekako tako govorili, kakor da bi bili posestniki in sploh prebivalci na deželi Bog ve kako nerazsodni in neumni.

Kar se tiče stvari same, jo je častiti gospod poročevalec v izvrstnem svojem govoru vsestransko pojasnil in natanko dokazal, da ni nobene najmanjše nevarnosti, ako se zakon sprejme, da je nasproti zakonu potreben in jako koristen za naše ljudstvo in torej ne vem, zakaj se naenkrat zastopniki slovenskega naroda, in sicer zastopniki mestni, ne kmetski, čutijo poklicane, protiviti se temu zakonu, češ, da hočejo varovati koristi kmetskega prebivalstva, katerega težkoče ravnokoli čutijo kakor mi.

Gospod baron Wurzbach je v svojem govoru naglašal, da je odpadel zadnji in poglobitni argument, ki bi se dal navesti za odpravo legalizacije, s tem, da so notarji sklenili listino do vrednosti 100 gld. zastopnj legalizovati. Ta argument za me ne velja. Cisto prepričan sem, da jim ni toliko do tistih 30 ali 50 krajcarjev, katere stane legalizacija takih listin, ampak gospoda moja, za tem grmom tiči drug zajec, do

legalizacije jim ni toliko, pač pa do tega, da potem delajo tudi prošnje in za te pa mora kmet več plačevati, kakor za legalizacijo. (Klici v središči: — Ruše im Centrum: «Vsaj ni treba!») Če kmet pride k notarju legalizirat, pravi mu notar: «Še to in to imaš prinesiti, to je treba intabulirati i. t. d.» in kmet pa mora plačati več, kakor bi znašala taksa za legalizacijo. To je korist, katero ima notar.

Gospod poslanec Globočnik je rekel, da dobro zastopa svojih volilcev. Ne rečem, da nima tega namena in upam, da jih bo pri drugih vprašanjih dobro zastopal, tukaj pa glede predloga gospoda tovariša Pfeiferja sem prepričan, da jih ne zastopa dobro. Če bodo notarji zadovoljni, ako se predlog odkloni, s tem še ni rečeno, da bo zadovoljna tudi večina volilcev. (Poslanec Klun: — Abgeordneter Klun: «Res je!») Rekel je dalje, da so razmere naše sedaj, ko imamo legalizacijo, srečne. Za koga? Za notarja. In dalje pravi, da se morajo te razmere vzdržati. Ja, za koga? Za volilce? Za kmetske posestnike? Gotovo ne, pač pa za notarje. (Poslanec Klun: — Abgeordneter Klun: Tako je!»)

Gospoda moja, že prej sem obžaloval, da ima gospod poslanec dr. Tavčar kmetske posestnike na deželi za tako revne in neumne. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: «Kedaj sem to rekel?») Na kaj tacega odgovarjati bi bilo odveč in jaz rečem samo to: Osem dežel je sprejelo ta zakon in jaz ne vem, zakaj za božjo voljo naj bi ravno Kranjska bila bolj pametna, kakor vse tiste dežele in zakaj naj bi ravno ona zakon zavrgla.

Govorilo se je seveda tudi o zakotnih pisarjih, ki bodo zopet začeli izdelavati napačne prošnje. Gospoda moja, to je prazen strah. Vsaj imamo vendar sodišča in če sodišče prošnjo sprejme, je gotovo prav narejena. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: «Potem so pa pota, prijatelj, če kaj mislite!») Prosim, vsaj imamo uradne dneve in če posestnik prinese pobotnico in jo sodnik podpiše, je sigurno, da je bila prav narejena.

Glasoval bom torej z mirno vestjo in s polnim prepričanjem za predlog upravnega odseka.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec končno besedo.

Berichterstatter Ritter von Langer:

Auf die Einwendungen, die gegen den Antrag des Verwaltungsausschusses vorgebracht worden sind, hätte ich nur einige wenige kurze Bemerkungen zu machen.

Die Ausführungen des ersten Herrn Redners, des Herrn Baron Wurzbach, gipfelten hauptsächlich darin, daß man den Legalisierungszwang entweder ganz aufheben oder ganz aufrecht erhalten soll, daß es nicht angehe, Beträge unter 100 fl. als geringfügig zu bezeichnen und daß damit ein Privilegium geschaffen werde, wenn hinsichtlich jener Urkunde, bei welcher es sich um Beträge unter 100 fl.

handelt, eine Ausnahme gemacht wird. Nun, meine Herren, mein verehrter Freund Herr Baron Wurzbach mag ja vom doctrinären Standpunkte aus Recht haben, aber er muß bedenken, daß ein Gesetz nicht so sehr sich an eine Doctrin zu halten hat, als vielmehr dem lebendigen Bedürfnisse der Bevölkerung Rechnung tragen muß und man in Folge dessen auch davon absehen kann, daß eine Erleichterung bei kleinen Beträgen unter 100 fl. die Schaffung eines Privilegiums für diese Beträge bedeutet. Diesbezüglich gibt es in der Gesetzgebung sehr viele Analogien. Was aber seinen Antrag betrifft, den Gegenstand an den Landesausschuß behufs neuerlicher Untersuchung zu verweisen, so möchte ich den Herrn Baron Wurzbach fragen, was denn dabei der Landesausschuß eigentlich untersuchen soll? Handelt es sich um eine locale Angelegenheit? Sollen Experten mit der Prüfung betraut werden? Es handelt sich ja um eine so allgemeine und bekannte Landesangelegenheit, welche vollkommen gleichmäßig das ganze Land berührt, daß wir Abgeordneten hier und jetzt am berufensten erscheinen, darüber ein Urtheil abzugeben.

Wenn übrigens der Landesausschuß die Sache auch untersuchen und möglicherweise nächstes Jahr ebendenselben Antrag stellen würde, wie er heute vorliegt, so würde der Herr Vorredner dann vielleicht abermals sagen: «Nochmals untersuchen.» Ich bitte daher das hohe Haus, dem Antrage des Herrn Abgeordneten Baron Wurzbach die Zustimmung nicht zu erteilen.

Nun habe ich auf die Ausführungen der beiden Herren Redner von der nationalliberalen Partei zu erwidern: Einer von diesen beiden Herren Rednern hat mich direct apostrophirt, indem er meinte, der Referent, welcher jetzt für die Sache eingetreten sei, habe seinerzeit dagegen gestimmt: Das ist ein Irrthum des verehrten Herrn Vorredners, denn im Jahre 1890, als derselbe Antrag des Herrn Abgeordneten Pfeifer vorgelegen ist, hatte ich noch nicht die Ehre, dem hohen Landtage anzugehören, das zweitemal aber, als über eine Petition gleichen Inhaltes in diesem hohen Hause verhandelt wurde, habe ich mich der Abstimmung enthalten. Derselbe Herr Vorredner hat mir weiters zum Vorwurf gemacht, ich empfehle einen von clericaler Seite eingebrachten Antrag warm zur Annahme. Meine Herren, ich habe nicht gefragt, von welcher Seite der Antrag kommt, sondern habe den Antrag zuvörderst genau studirt und mir dann darüber meine eigene Meinung gebildet, ob derselbe im Interesse der Bevölkerung ist, unbekümmert darum, ob der Antrag, über den ich hier zu referieren habe, von dieser oder jener Seite ausgegangen ist (Pohvala na levi — Beifall links) und so werde ich auch in jeder andern Frage vor allem mir vor Augen halten, ob dieselbe im Interesse der Bevölkerung gelegen und deren Wohle förderlich erscheint (Pohvala na levi — Beifall links.) Außerdem möchte ich aber noch hinzufügen, daß es sich hier nicht um einen specifisch clericalen Antrag handelt, in dessen Inhalt selbst das clericaler Moment gelegen ist, sondern um einen Antrag, welcher ebenso gut und recht vortheilhaft auch von anderer Seite (auf das Centrum deutend) hätte gestellt werden können. Ich weise darauf hin, daß der nämliche Antrag in Schlessien von dem Abgeordneten Dr. Menger gestellt worden ist; ist das ein Clericaler? Ganz derselbe Antrag wurde im mährischen Landtage von dem Abgeordneten Dr. Tuček, also einem Junggehehen gestellt.

Der vorliegende Antrag ist somit kein clericaler und ich habe denselben auch nicht als einen solchen unterstützt, sondern habe demselben, rein nur sachlichen Erwägungen folgend, mich angeschlossen.

Was die Behauptung betrifft, daß der Legalisierungszwang in allen Staaten Europas vorkommt, so hat der Herr Abgeordnete Globočnik diesbezüglich theilweise recht. Der Legalisierungszwang ist in Deutschland vorhanden, in Preußen sogar der Gerichtszwang eingeführt, ebenso ist der Legalisierungszwang in Frankreich durch den Code Napoléon eingeführt worden und besteht daselbst seit dem Anfange dieses Jahrhunderts. Im Anfange dieses Jahrhunderts ist aber bei uns auch unser allgemeines bürgerliches Gesetzbuch geschaffen worden. Wäre aber damals entsprechend dem Code Napoléon und den betreffenden gesetzlichen Bestimmungen in Deutschland bei uns in das bürgerliche Gesetzbuch der Legalisierungszwang aufgenommen worden, so bin ich überzeugt, daß sich derselbe dann in der Bevölkerung derart eingelebt hätte, daß es heute niemandem einfallen würde, denselben zu bekämpfen. Wenn aber im Jahre 1867 der Bevölkerung alle politischen Rechte gegeben worden sind, Rechte, die viel größer und wichtiger sind, als die Möglichkeit, durch zwei Zeugen eine Unterschrift zu legalisieren, man dann aber drei Jahre später kommt und sagt: Du bist zwar politisch reif, eine Unterschrift zu beglaubigen, aber von heute an nicht mehr fähig, — dann muß man es begreiflich und selbstverständlich finden, daß die Bevölkerung von allem Anfang an bis jetzt gegen einen solchen Widerspruch remonstrirt hat.

Auf die Sache selbst eingehend, habe ich zunächst der Einwendung zu entgegnen, daß durch die theilweise Aufhebung des Legalisierungszwanges der Winkelschreiberei Voranschub geleistet werde. Es ist diesbezüglich darauf hingewiesen worden, daß die Winkelschreiberei in den Jahren 1848—1871 im größten Flor sich befand. Dies will ich gerne zugeben, aber die Verhältnisse waren damals andere, als jetzt. Wie ich schon im Verwaltungsausschusse auseinandergesetzt zu haben die Ehre hatte, hat es damals bei den Advocaten den numerus clausus gegeben, d. h. es war nur eine bestimmte Anzahl von Advocaten möglich und wenn jemand nach absolvirter Advocaturspraxis die Befähigung erlangt hatte, Advocat zu werden, so mußte er doch noch weiter so lange warten, bis es ihm gelungen ist, eine Advocaturkanzlei des numerus clausus zu erhalten. Und wie ist ihm dies gelungen? Entweder dadurch, daß ein Advocat gestorben ist, oder er mußte um theueres Geld eine Kanzlei kaufen. Wenn nun ein solcher Advocat, der um theueres Geld seine Kanzlei gekauft hatte, sich dagegen wehrte, daß ihm seitens der Winkelschreiber eine Concurrrenz entstände, so ist das füglich begreiflich. Andererseits war aber die Concurrrenz der Winkelschreiber eine Folge, daß eben damals wenige Advocaten vorhanden waren. Dies war die Ursache der gewerbsmäßigen Winkelschreiberei und nur diese haben die Advocaten und mit Recht zu fürchten gehabt. Warum aber soll heute, wo fast an jedem Orte des Bezirksgerichtes ein oder zwei Advocaten sich befinden und somit die Gelegenheit vorhanden ist, ohneweiters den Advocaten in Anspruch zu nehmen, die Bevölkerung zu Winkelschreibern gehen? Die meisten Rechtsangelegenheiten, welche die Bevölkerung beschäftigen, sind liquide oder streitige Forderungen. — Ist

die Forderung streitig, so wird die Partei sicherlich nicht die Unvorsichtigkeit begehen, zum Winkelschreiber zu gehen und riskieren, daß sie den Proceß verliert, sondern wird zum Advocaten oder zum Notar gehen; dasselbe wird sie aber auch dann thun, wenn die Forderung liquid ist, weil sie weiß, daß ohnehin der Gegner die Kosten zu zahlen haben wird. Die Einwendung bezüglich der Winkelschreiber ist somit nicht gerechtfertigt.

Was die weiteren Einwendungen betrifft, daß die Verfassung von Urkunden mit außerordentlichen Schwierigkeiten für die Bauern verbunden sein wird, daß die Leute die betreffenden Urkunden mit zu kleinen Stempeln versehen oder gar dieselben zu stempeln vergessen werden und daß die Folge davon Stempelstrafen, Zurückweisung von schlecht verfaßten Urkunden, Verluste von Proceßsachen sein werden, ferner, daß z. B. bei Kaufverträgen, um der Wohlthat des betreffenden Gesetzes theilhaftig zu werden, ein geringerer Betrag von nur 100 fl. angegeben werden wird, so muß ich sagen: Wenn jemand in einem Kaufvertrage den Preis, um welchen er die Sache verkauft, unrichtig angibt und den Betrag bis 100 fl. heruntersetzt, nur um des Vortheiles theilhaftig zu werden, die Urkunde nicht legalisieren lassen zu müssen, wiewohl er sich der Gefahr aussetzt, es hinterdrein mit den Finanzbehörden zu thun zu haben, so läge gerade hierin der größte Beweis für die Wohlthat der Erleichterung des Legalisierungszwanges, wenn die Leute sogar dies riskieren würden, um der Wohlthat theilhaftig zu werden, die Urkunde nicht legalisieren zu müssen. (Veselost. — Heiterkeit.) (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: «Etwas spitzfindig!») Nun, das wird nicht stattfinden, wenn aber, so wird es in keinem größeren Umfange geschehen, als jetzt, wo es auch vorkommt, jedoch nicht wegen des Legalisierungszwanges, sondern um an Percentualgebühren zu ersparen. Alle anderen Einwendungen aber, die ich eben erwähnt habe, sind so vorgebracht worden, als würde es sich nicht darum handeln, eine kleine Erleichterung bezüglich des Legalisierungszwanges zu schaffen, sondern darum, den Legalisierungszwang ganz aufzuheben, ja sogar ein Notariatsverbot einzuführen. Es wird nach wie vor, gerade so wie jetzt, jedermann freistehen, zum Notar zu gehen, nur wird für gewisse Fülle, um unvernünftige Unbequemlichkeiten, die jetzt mit der Lösung von kleinen Beträgen verbunden sein können, zu begegnen, eine Erleichterung angestrebt. Die Notare selbst werden von diesem Gesetze, wenn es zur Geltung gelangt, am öftersten und meisten Gebrauch machen; statt in Hast und Eile, so lange die Partei noch wartet, die endlich mit ihren Zeugen erschienen ist, werden die Notare jene geringfügigen Urkunden gelegentlich anfertigen und dieselben auf das Land hinaus schicken mit der Instruction, dieselbe unterfertigen und ihnen rückzusenden. — Die Einwendungen, die gegen den vorliegenden Gesetzentwurf vorgebracht wurden, sind also jedenfalls nicht derartige, daß sie geeignet wären, das Zustandekommen des Gesetzes zu verhindern und bitte ich das hohe Haus, nach diesen Bemerkungen in die Specialdebatte eintreten zu wollen. (Pohvala na levi. — Beifall links.)

Deželni glavar:

Glasovati nam je najprej o predlogu poslanca gospoda barona Wurzbacha, ki se glasi: «Der Landes-

ausschuß wird beauftragt, eingehende Erhebungen zu pflegen und in der nächsten Landtagssession zu berichten, ob die gänzliche Aufhebung des Legalisierungszwanges anzustreben sei, ker ta predlog preminja nasvet upravnega odseka. Gospodje, ki hočejo glasovati za predlog gospoda poslance barona Wurzbacha, izvolijo ustati.

(Se odkloni. — Wird abgelehnt.)

Predlog je padel.

(Veselost. — Heiterkeit.)

Sedaj prosim glasovati o predlogu upravnega odseka, da se prestopi v specialno debato o načrtanem zakonu. Gospodje poslanci, ki glasujejo za prehod v nadrobno razpravo, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Ich ersuche daher den Herrn Berichterstatter, den § 1 vorzulesen.

Berichterstatter Ritter von Langer:

(bere: — liest:)

§ 1.

Als geringfügige Grundbuchsachen im Sinne des Reichsgesetzes vom 5. Juni 1890, R. G. B. Nr. 109, sind jene anzusehen, bei welchen der in der betreffenden Privat-urkunde angegebene Betrag einer Forderung oder der Preis oder der Wert einer Liegenschaft oder eines Rechtes überhaupt die Summe von 100 fl. ohne Zinsen und Nebengebühren nicht übersteigt.

§ 1.

Malostne zemljiškoknjižne stvari v smislu državnega zakona z dne 5. junija 1890, drž. zak. št. 109, so one, pri katerih v dotičnih zasebnih listinah napovedani znesek kake terjatve ali cena ali vrednost kake legovine ali kakega prava sploh ne presega vsote 100 gld. brez obresti in postranskih pristojbin.

Zu diesem Paragraph hat sich der Verwaltungsausschuß bewogen gefühlt, eine Resolution vorzuschlagen, und zwar aus folgenden Gründen:

Es ist hervorgehoben worden, daß die Möglichkeit einer Umgehung des Gesetzes vorwalte dadurch, daß eine den Betrag von 100 fl. übersteigende Summe in mehrere Theile zerlegt werden und auf diese Weise das Gesetz umgangen werden könnte. Der Verwaltungsausschuß hat sich dieser Ansicht angeschlossen und stellt infolge dessen nachstehenden Resolutionsantrag:

«Die Regierung wird aufgefordert, in der Durchführungsverordnung zum Landesgesetze für Krain, betreffend die grundbücherliche Einverleibung auf Grund von Privat-urkunden in geringfügigen Grundbuchsachen dafür zu sorgen, daß die Bestimmungen des § 1 dieses Gesetzes keine Anwendung finden bei Urkunden, welche zwar auf Summen im Sinne dieses Gesetzes lauten, aus welchen jedoch erhellt, daß diese Summen nur Theilbeträge von 100 fl. übersteigenden Werten bilden, oder bei solchen Urkunden, wobei es sich um eine Umgehung bestehender Vorschriften handelt.

Visoka vlada se pozivlja, naj v zvršitveni naredbi k deželnemu zakonu za Kranjsko glede zemljeknjižnih vknjižeb na podlagi zasebnih listin o malostnih zemlje-

knjižnih stvarih poskrbi za to, da se določbe § 1. tega zakona ne bodo uporabljale pri listinah, ki se sicer glasijo na svote v smislu tega zakona, a je iz njih razvidno, da so te svote le delni zneski vrednostij nad 100 gld., in tudi ne pri listinah, pri katerih se hoče izogniti obstoječih predmetov.»

Deželni glavar:

Otvorjam razpravo o § 1. Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrujejo § 1., kakor ga je prečital gospod poročevalec, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 1. je sprejet. O resoluciji se bo na konec glasovalo.

Ich ersuche den Herrn Berichterstatter den § 2 zu verlesen.

Berichterstatter Ritter v. Langer:

(bere: — liest:)

§ 2.

Dieses Gesetz tritt mit dem Tage der Kundmachung in Wirksamkeit.

§ 2.

Ta zakon stopi v veljavnost s tistim dnevom, ko se razglasi.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati in prosim gospode, ki hočejo sprejeti § 2., da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 2. je sprejet.

Ich ersuche den Herrn Berichterstatter, den § 3 vorzulesen.

Berichterstatter Ritter v. Langer:

(bere: — liest:)

§ 3.

Mit der Durchführung dieses Gesetzes ist Mein Justizminister beauftragt.

§ 3.

Mojemu ministru za pravosodje je naročeno izvršiti ta zakon.

Deželni glavar:

Ako nihče ne želi besede (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.) — bomo glasovali. Gospodje, ki pritrujejo § 3., izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 3. je sprejet.

Ich ersuche nun den Herrn Berichterstatter, noch den Titel und Eingang des Gesetzes vorzulesen.

Berichterstatter Ritter v. Langer:

Anlangend den Titel des Gesetzes, hat sich der Verwaltungsausschuß dahin ausgesprochen, daß nach den Worten: «Gesetz vom . . . die Worte ein-

gefügt werden: «wirksam für das Herzogthum Krain», und im slovenischen Texte nach «Zakon z dné», die Worte «veljaven za vojvodino Kranjsko». Ferner ist im deutschen Texte in der 5. Zeile des Einganges, entsprechend dem slovenischen Texte nach «R. G. B.» einzuschalten «Kr.», so daß also Titel und Eingang zu lauten hätten:

Gesetz

vom

wirksam für das Herzogthum Krain betreffend die grundbücherliche Einverleibung auf Grund von Privaturfunden in geringfügigen Grundbuchsachen.

Zakon

z dné

veljaven za vojvodino Kranjsko o zemljiškoknjžnem vpisu na podstavi zasebnih listin v malotnih zemljiškoknjžnih stvareh.

Ueber Antrag des Landtages Meines Herzogthumes Krain finde Ich auf Grundlage der über die grundbücherliche Einverleibung auf Grund von Privaturfunden in geringfügigen Grundbuchsachen im Reichsgesetze vom 5. Juni 1890, R. G. B. Nr. 109, enthaltenen Bestimmungen anzuordnen, wie folgt:

Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske na podlagi določil, ktera obseza državni zakon z dné 5. junija 1890, drž. zakonika št. 109, o zemljiškoknjžnem vpisu na podstavi zasebnih listin o malotnih zemljiškoknjžnih stvareh, ukazujem tako:

Deželni glavar:

Zeli kdo besede k naslovu in uvodu?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki hočejo glasovati za naslov in uvod v obliki, kakor ga je prečital gospod poročevalec, izvolijo vstati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Naslov in uvod načrtanega zakona sta sprejeta.

Berichterstatter Ritter v. Langer:

Ich beantrage die dritte Lesung.

Deželni glavar:

Če se visoka zbornica pridružuje nasvetu gospoda poročevalca, bomo takoj glasovali o celoti.

(Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Ker se visoka zbornica s tem strinja, prosim gospode poslance, ki potrde načrtani zakon v celoti, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Načrt zakona je sprejet tudi v celoti.

Zeli končno kdo besede glede resolucije upravnega odseka?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Gospodje, ki se strinjajo s to resolucijo, izvolijo ustati.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Prosim, da gospodje nekoliko postojé, da seštejem glasove. Za resolucijo glasuje 16 gospodov poslancev. Gospodje, ki glasujejo proti resoluciji izvolijo ustati. (Zgodi se. — Geschieht. — Deželni glavar se usede Landeshauptmann setzt sich.)

Predlog je padel (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «Dirimirati je treba!») Prosim, 16 gospodov poslancev glasuje proti in jaz sem tudi glasoval proti, ker sem obsedel, torej je 17 glasov bilo oddanih proti resoluciji, predlog je torej padel.

Točka 13. dnevnega reda po naznanilu gospoda načelnika upravnega odseka odpade.

Preidemo torej na daljno točko to je:

14. Ustno poročilo upravnega odseka o vlogi glavnega odbora c. kr. kmetijske družbe kranjske glede pospeševanja ustanovitve kmetijskega kemičnega poskušališča.

14. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Eingabe des Centralausschusses der k. k. kranjschen Landwirtschaftsgesellschaft, betreffend die Förderung der Errichtung einer landwirtschaftlichen chemischen Versuchstation.

Poročevalec Povše:

Visoki zbor! C. kr. kmetijska družba kranjska je podala visoki zbornici prošnjo, v kateri prosi deželni zbor pomoči, da se osnuje v deželi Kranjski kmetijska kemična poskuševalna štacija. Kmetijska družba zvršuje s tem sklep in nalog, katerega je dobila v svojem obnem zboru minulega leta. Ravna se, gosoda moja, za velevažno zadevo, katera je vredna, da se visoka zbornica ž njo bavi. V tej prošnji ravna se, da bi tudi dežela Kranjska dobila kemično poskuševališče v namen preiskavanja raznih tvarin in panog kmetijskega proizvoda. Gospoda moja, ako dandanes zamorem govoriti, da je kmetijska veda, da je kmetijska obrt, kmetijska tehnologija napravila v tem stoletju velikansk napredek, je to največ pripisati delovanju in izveđbam, ki so se vršile na raznih kemičnih poskuševališčih. Naj navajam le eno reč. Slavni kemik Pasteur, ki je v minulemu letu preminol, izumil je način, kako se ima urejati preiskavanje vina in žganih opojnih tekočin, kako se zamore sploh do tega priti, in ako imamo do danes le količkaj uspehov v kletarstvu, imamo se zato v prvi vrsti zahvaliti Pasteurju, ki je odkril skrivna naravna pota in učil, kako je postopati, da se ugonobijo razne škodljive gljive takoj v razvoju. Kemična poskuševališča so iznašla sredstva, s katerimi je mogoče bojevati se z raznimi trtnimi boleznimi in jim v okom priti. Naj navajam uspehe teh preiskav, ki so dale v priprostem žveplji sredstvo, s katerim se moro braniti proti oidiju. V tej zbornici so se dovoljevali razni krediti za nakup bakrenega vitrijola za trte, ki so obobile na strupeni rosi ali peronosperi, in ravno kemična poskuševališča so tisti zavodi, ki so našli to pot in pokazali nam sredstva, s katerimi je mogoče

uspešno se boriti proti peronosperi in katerim je pripisati, da se danes sploh še more govoriti o kakem vinskem pridelku na Dolenjskem in Vipavskem, kajti poleg trtne uši je peronospera največ oškodovala naše vinogradnike. Ako bi imeli v naši deželi tak zavod, bi bile njega koristi še bolj očitne. Omenjam le sklep visoke zbornice, s katerim se je deželnemu odboru dovolil kredit v svrhu, da pusti preiskovati na kemičnih poskuševališčih zemlje raznih vinogradov. Iz poročila deželnega odbora glede pospeševanja vinoreje na Kranjskem vidite, da se marsikateri poskusi z ameriškimi trtami na Kranjskem niso posrečili, ker razne trte niso bile primerne dotičnim zemljam. Veliko nam je še storiti na tem polji, kajti dosedaj se pri nas da govoriti le o pričetku zopetne regeneracije vinogradov, treba je pa še daljnih preiskav, da se določijo za posamezne zemlje prave sorte ali plemena ameriških trt. Že sedaj dežela prinaša velike žrtve v prospeh vinarstva, treba bo pa še večjih in dotični poročevalec v deželnem odboru bo imel nalog, poizvedovati, kako bi bilo mogoče v večjem številu, torej s stotisoči ameriških trt pospeševati regeneracijo naših vinogradov, toda kakor skušnje učijo, ki so jih napravili na Francoskem in v Nemčiji (Nemir; več poslušalcev se med seboj razgovarja. — Unruhe; mehrere Abgeordnete führen Gespräche untereinander.) trte le tedaj uspešno rastejo, ako je zemlja tudi dovolj gnojena. V tem oziru treba se bo odločiti za vpeljavo umetnih gnojil. (Nemir je čedalje večji. — Wachsende Unruhe.) Ker vidim, kako malo se nekateri gospodje zanimajo za to prevažno zadevo, ustavim daljše govorjenje in le še v imenu upravnega odseka stavim sledeči predlog:

«Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da izposluje od visokega c. kr. kmetijskega ministerstva ustanovitev kmetijsko-kemiškega poskuševališča za Kranjsko ter se pooblastuje, da tudi izrazi, da bo dežela po skromnih svojih močeh sodelovala pri ustanovitvi tega zavoda.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrjujejo predlogu upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet. Na vrsto pride zadnja točka dnevnega reda, to je:

15. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji prebivalcev vasi Čatež pri Trebnjem, da bi deželni tehnik izdelal načrt za napravo vodovoda.

15. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Insassen von Schatech bei Treffen um Abordnung eines landschaftlichen Technikers zur Aufertigung von Plänen für eine Wasserleitung.

Poročevalec Povše:

Deželnemu zboru je došla prošnja prebivalcev vasi Čatež pri Trebnjem, ki prosijo, da bi deželni zbor zopet ponovil lanskega leta storjeni sklep, da bi se deželni hidrotehnik poslal v Čatež, da preišče razmere glede dobave in napeljave vodovoda in da napravi načrt. Prositelji sami pravijo, da vidijo uzrok, da se lanskoletni sklep visoke zbornice ni zvršil, v potresni katastrofi. Ker so razlogi že bili razpravljeni in je prošnja opravičena, ne preostaje nič drugega, kakor da se ponovi dotični lanski sklep in da se prošnja odstopi deželnemu odboru. Predlog upravnega odseka se glasi:

«Prošnja stanovalcev v vasi Čatež pri Trebnjem, v kateri prosijo, da se jim pošlje deželni hidrotehnik v izdelavo načrta za dobavo vode, izročā se deželnemu odboru v rešitev.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče. — Niemand.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrjujejo predlogu upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet in s tem je rešena zadnja točka današnjega dnevnega reda.

Gospodje poslanci Kalan in tovariši izročili so sledečo interpelacijo.

Prosim gospoda tajnika, da jo izvoli prečitati.

Tajnik Pfeifer:

(bere: — liest:)

Interpelacija

poslanca Kalana in tovarišev o vodopravnih razmerah vode Zgošče v Novi vasi nad Radovljico.

Odločba c. kr. deželne komisije za odkup in uredbo zemljiških bremen z dne 15. novembra 1867, št. 2379, uravnava rabo vode iz Zgošče v radovljiškem okraju med posestniki travnikov v Novi vasi in posestnikom graščinskega travnika istotam — poprej graščina Bled — tako, da smejo leti to vodo v gotovih dobah na svoje travnike napeljavati.

Od tega časa rabijo posestniki novovaški in posestnik graščinskega travnika omenjeno vodo mirno in sporazumno v svrhu napeljave na travnike in v vodnjake.

Obstoj in kultura travnikov sta jedino odvisna od namakanja in to zopet od vode iz Zgošče, in sicer tako, da zgubijo njih travniki brez te vode vsako vrednost.

Ravnotako postanejo njih vodnjaki nerabni, če ne zajemljejo vodo iz Zgošče.

Leta 1894, si je zmisлил Luka Grile, tovarnar v Zapužah, okraj radovljiški, postaviti žago in za tisto uporabljati vodo iz Zgošče.

Od c. kr. okrajnega glavarstva v Radovljici dobil je v to svrhu vodo- in obrtnopravno dovoljenje, katero

mu je tudi obetalo stavbenopolijsko odobritev za žago. Posestniki novovaških travnikov so se temu upirali, ker so se bali, da bi jim bila s tem vzeta potrebna voda za namakanje travnikov in za vodnjake. Luka Grile je pa, ne oziraje se na upravičene ugovore posestnikov novovaških travnikov napeljal vodo na žago in zatvoril odtok vode na travnike in vodnjake.

Zaradi tega so se pritožili ti posestniki na c. kr. vlado in c. kr. ministerstvo za poljedelstvo in isto je razveljavilo z odločbo z dne 15. julija 1895, št. 8705, to dovoljenje.

Ko je ta določba dospela, začel je Luka Grile navlašč žagati in žagal je skozi tri mesece, ko je največja suša bila, in zgodil se je gotovo pomenljiv slučaj, da je mogel Luka Grile pred očmi c. kr. okrajnega glavarstva (žaga je 20 minut od Radovljice oddaljena) žagati začeti in naprej žagati, ne da bi imel obrtnopravnega in vodopravnega dovoljenja, in sicer na žagi, ki je bila postavljena brez stavbene komisije in brez stavbenega dovoljenja.

Ustmene in pismene objave pri c. kr. okrajnem glavarstvu, in prošnje, da se odpravijo te nezakonite razmere, bile so brezuspešne, bili so torej posestniki primorani, napraviti sami ovadbo tega nečuvenga ravnanja na visoko c. kr. poljedelsko ministerstvo.

Ko je ta ovadba nazaj dospela, šele takrat ustavilo je c. kr. okrajno glavarstvo Luki Grileu neopravičeno žaganje. Vender pa mu ni ukazalo, postaviti odtok vode v prejšnji stan, in vsled tega teče voda še dandanes po Grilčevi strugi, sicer ne na žago, pač pa pod njo, tako, da nimajo upravičeni posestniki vode.

Skoz tako nezakonito ravnanje odtegnil je Luka Grile novovaškim posestnikom skozi tri mesece v največji suši vodo za namakanje travnikov in vodnjakov, zavoljo česar bil je uničen ves pridelek otave in je nastala velika škoda.

Čudno postopanje c. kr. okrajnega glavarstva v tej zadevi povzročilo je posredno to škodo, pokvarilo je, kar se mora posebno poudarjati, oblastveno avtoriteto —

celo c. kr. ministerstva za poljedelstvo, in sililo razburjeno ljudstvo k ovadbi na ministerstvo, vsled česar so bili kaznovani nekateri posestniki, ki so ovadbo podpisali, radi rabe preostrih in razžaljivih besed na 14 dni zapora.

Vse to ne bi se bilo zgodilo, ako bi c. kr. okrajno glavarstvo zakonito in tako postopalo, kakor zahteva uradna dolžnost.

Ker pa c. kr. okrajno glavarstvo v Radovljici še dandanes opušča Luko Grilca primorati, da odtok vode Zgošče, do katere nima nobene pravice, postavi v prejšnji stan in jo nazaj dá upravičnim, primorani smo staviti na visoko vlado sledečo interpelacijo:

- 1.) Ali so znani visoki c. kr. vladi na Kranjskem gori omenjeni dogodki?
- 2.) Ali smatra visoka vlada postopanje c. kr. okrajnega glavarstva v Radovljici v tej zadevi zakonito?
- 3.) Ako ne, kaj misli vlada storiti, da se uradnim potom te nezakonitosti odstranijo.

A. Kalan, Zelen, Klun, Povše, G. Jelovšek, Tom. Kajdiž, Ažman, Modic, Košak, Lavrenčič, Pakiž, Pfeifer, dr. Papež, Schweiger, dr. Žitnik.

Deželni glavar:

Čast mi je izročiti to interpelacijo visokorodnemu gospodu deželnemu predsedniku.

Prihodnja seja je v petek dne 31. januarja t. l. ob 10. uri dopoldne, in sicer s sledečim dnevnim redom: (Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Finančni odsek zboruje jutri 29. t. m. ob 10. uri dopoldne v deželni hiši; upravni odsek ima sejo danes popoldne ob 4. uri v deželni hiši; stavbni odsek ima dve seji, eno danes popoldne ob 5. uri in drugo jutri popoldne ob 3. uri, in sicer tudi v deželni hiši.

Sklepam sejo.

Konec seje ob 2. uri popoldne. — Schluss der Sitzung um 2 Uhr nachmittags.

